

DUBBELPAR MED ÄRTHJÄRNOR ÄR OSLAGBARA

[CAFÉ, JUNI 1993]

DE PROFILER INOM massmedia som svarat för de mest träffande och avslöjande samtidsskildringarna på senare år har haft två saker gemensamt. 1. De har alla varit utrustade med ärthjärnor marinerade i post-litterär amerikansk mediekultur.

Först *Bill & Ted*. Sedan *Wayne & Garth*. Och nu *Beavis & Butt-Head*.

Dessa två tecknade figurer, som får allt större utrymme på MTV, har under det senaste halvåret tillhört ljuspunkterna i ett annars alltmer tätande TV-mörker.

Beavis & Butt-Head sträcker sig ännu längre, eller möjligen ännu lägre, än *Wayne's World*. Dessa typiska Generation X-tonåringars begreppsvärld, ja, hela deras världsbild, bygger uteslutande på referenser till rock'n'roll, TV-program och reklamfilmer.

Om Douglas Coupland milt uttryckt omtalade generationsroman *Generation-X*, som just översatts till svenska, handlar om de smarta eleverna som aldrig orkade räcka upp handen, så är *Beavis & Butt-Head* de dumma eleverna som aldrig orkade räcka upp handen.

Deras språk är minimerat till meningar korta som filmrepliker eller reklamslogans. Oftast kommunicerar de dock endast med gutturala flabb

vilka låter som Thor Modéen i slo-mo, eller möjligen som loopade harklingar. »Huh-uh, huh-uh«, flinar Beavis. »Heh-heh-heh«, replikerar Butt-Head.

Seriens tecknare Mike Judge, som även svarar för manus samt bägge figurernas röster, har insett att det efter det överdesignade 1980-talet numera är poänhlöst att göra nånting snyggt.

Beavis och Butt-Head är briljant usest tecknade. »Karaktärsdragen« och »formkänslan« är ett hån mot alla teckningslärare. Rörelseschemat, som ger en ny definition till ordet begränsat, får *Här kommer Bod* att framstå som *Skönheten och adjuret*.

Mike Judge är också den första som gör TV om att titta på TV. De halvtimmeslånga MTV-episoderna av Beavis & Butt-Head består till cirka åttio procent av att Beavis & Butt-Head själva tittar på rockvideor. De flippar mellan kanalerna och mottot är »Let's try to find a video that doesn't suck«.

Till en början kan deras kommentarer till videorna uppfattas som nyckfulla, men den som följer Beavis & Butt-Heads äventyr märker att mannen bakom, Mike Judge, är en sällsynt träffsäker kritiker av såväl »videokonst« som rockmusik.

När en sackarinvideo med Amy Grant rullar igång frågar Beavis »Is this a Clearasil commercial?« När en dussinvideo med Toni Basil dyker upp frågar Butt-Head »Is this Dire Strais again?« Beavis & Butt-Head ser helt enkelt igenom MTV-fasaden och påpekar essensen av vad en video egentligen handlar om — reklam för att sälja skivor. Över huvud taget är det rätt märkligt att den i all mening subversive Mike Judge tillåts vara så kritisk mot allt vad MTV står för. Beavis & Butt-Head, iklädda T-shirts prydda med AC/DC respektive Metallica, hyllar enbart det som ofta är det bästa med rock'n'roll. Hög volym och avståndstagande. Band som regerar i deras värld är Butthole Surfers (»Butthole Surfers kick ass!«), Beastie Boys (»I wish I was more like them«) och Corrosion of Conformity (»Drums, guitars and death; they finally got it right«).

Även band som Aerosmith (»Aerosmith is cool, even if they're, like, sixty«) och Kiss får godkänt. De sistnämnda hyllas även av kusinerna Bill

& Ted och Wayne & Garth, och, vem vet, kanske är det i själva verket Kiss-profilen Gene Simmons som varit X-generationens motsvarighet till Che Guevara? En dyrkad förebild uppnådd på miljontals tonårsväggar.

Humorn i *Beavis & Butt-Head* är lika finesslös men lika förödande effektiv som just en bra Kiss-låt. Mike Judge har rationaliserat bort både vitisar och punchlines. Precis som till exempel *W. C. Fields* och *Hemma Värst* bygger hans humor i stället helt på upprepning, kryddad med förstörelse och förödmjukelse.

Ibland är det Beavis som sticker pennan i ögat, ibland är det Butt-Head som får handen avskuren av en motorsåg. Och väldigt ofta är det en groda eller något annat djur som råkar väldigt illa ut. Avsnittet där de snodde ett kreditkort och sedan köpte djur i en zooaffär för 6.000 dollar är redan en klassiker.

Missa inte två av de ytterst få originella och icke-hycklande personer man kan få se på TV för tillfället. Beavis & Butt-Head är inte bara roligast på MTV. De får dessutom resten av TV-utbudet att framstå som precis så slätstruket och inställsamt som det är.

OM BYRD OCH JIMI HENDRIX

[SLITZ, OKTOBER 1990]

PONERA ATT du av någon anledning varit borta från västvärlden under hela 1990. Pondera att du är nyfiken på vad som hänt i popvärlden det år du varit borta och att du därför går in i en skivaffär med mål att köpa de skivor som varit mest signifikativa för året.

I så fall rekommenderas en skivkasse innehållande sex skivor, fyra singlar och två LP. Dels *Generations of love* med Jesus Loves You och *Joy and heartbreak* med Movement 98, de två bästa och mest nyskapande danstolor nu. Dels *One love* med Stone Roses och *Come together* och Primal Scream, de två mest spelade och omtalade rocksinglarna.

Och de två LP-skivorna? Det får bli *Are you experienced?* med Jimi Hendrix och *Younger than yesterday* med Byrds — 1990 års två bästa skivor.

Visserligen råkar nu de skivorna vara från 1967, men valet är absolut inte nostalgiskt utan helt logiskt: de två artister som haft störst inflytande på den musik som görs just nu, råkar faktiskt vara just de två — Jimi Hendrix och Byrds.

Fråga vilket Manchester-band som helst, lyssna på vilket Manchester-band som helst, och det är »Byrds & house«, »Hendrix & hip hop« och »Byrds & Hendrix«; en säkert spekulativ men mycket effektiv mix av moderna dansrytmer och skamlösa samplingar korsat med wah wah-gitarrer och melodisk stämsång — allt det bästa från två världar

Och det som förenade allting var sannolikt Acid House-vågen och 1988

års *The second summer of love*. Då lånade man bara de yttre attributen (droger & blomstermönster) från den första vågen, nu lånar man också musiken.

Att Jimi Hendrix håller så väl är kanske mest överraskande. För oss uppväxta med glamrock och punk, där alla gitarrsolon över tre sekunder ansågs för långa, var Jimi Hendrix länge något man inte ens ville ta i med tång. Mycket orättvist förknippade man Hendrix med de gitarronanister som gett instrumentet elgitarr dåligt rykte, men när man nu sätter sig ned och faktiskt lyssnar på hans skivor märker man att Hendrix hade något som Clapton & co inte ens kunde stava till. Kanske kan man kalla det soul.

Några av hans sånger, som det andlöst vackra titelspåret på *Electric ladyland*-dubbeln, påminner faktiskt om Curtis Mayfield; inte bara i fråga om upp riktig innerlighet, utan vad det gäller gitarrspel. Hendrix använde volym — men hans toner är ofta lika precisa och minutiöst utvalda som Mayfields. (Den läxan tycks dock aldrig de hårdrockgitarrister som hyllar Hendrix ha begripit, de tror att kraft uppnås genom att spela så snabbt och intensivt som möjligt.)

Att Curtis Mayfield varit en viktig influens för Jimi Hendrix bekräftas också i Mitch Mitchells helt färsk bok *Jimi Hendrix: Inside the Experience* [HARMONY PRESS]. Mitchell, som var den orubblige trumslagaren i dynamittrion The Jimi Hendrix Experience, skriver att han och Hendrix fann varandra för att de hade samma musiksmak: »Jag gillade Curtis Mayfield, Impressions och blev helt knäckt när det visade sig att även Hendrix kunde de skivorna utantill.«

Mitch Mitchell skriver naturligtvis från trumpodiets perspektiv (det är mycket inspelningsfakta, betydligt mindre Hendrix privat), men just tack vare att han inte analyserar utan berättar rakt på, helt opretensiöst, är hans bok mycket lämplig att ha i handen när man plöjer sig igenom Jimi Hendrix korta men innehållsrika vinylproduktion.

Första LP:n *Are you experienced?* från 1967 har knappt åldrats en dag sedan den släpptes — kraften är och förblir förstummande. Och sånger som *The wind cries Mary*, *Fire* och den definitiva versionen av *Hey Joe*, vilka

enligt Mitchell alla sattes i första eller andra tagningen, är den typ av klassiker som faktiskt förtjänar namnet.

För att inte tala om Vietnam-låten *Purple haze*. Allt det märkligt (för att inte säga morbidity) fascinerande som finns i böcker som Michael Herrs *Dispatches* och filmer som Coppolas *Apocalypse now*, finns i den 2.46 minuter långa låten. Verkligen skrämmande bra.

Uppföljaren *Axis: Bold as love*, som släpptes senare samma år, är mer intrikat, något mindre kraftfull, vilket förklaras av att bandet nu fick längre tid på sig i studion. »Vi hade tid att experimentera och prova oss fram«, skriver Mitchell.

Men det är likafullt stor och orubblig musik. *Castles made of sand* (som Pretenders gjort en cover på) är kanske det mest kända spåret, men minst lika bra, om inte ännu bättre, är *Little wing* (tala om Curtis-gitarr!) och *Wait until tomorrow*.

Electric ladyland från 1968, det klassiska dubbelalbumet med nakenomslaget (som blev förbjudet här och var), blev Hendrix tredje och sista studioalbum. Precis som de flesta dubbelalbum finns det låtar man kunde varit utan, men höjdpunkterna får en att glömma svagheterna.

Som *Crosstown traffic*, känd från den aktuella Wrangler-reklamen, och min personliga Hendrix-favorit. Eller den monumentala version av Dylans *All along the watchtower* där — för att citera Greil Marcus beskrivning i *Treasure island* — »Jimi eats Dylan alive and, like a whale vomiting up Jonah, spits him out better for the experience«.

Eller *Voodoo Chile* (inte den onödigt långa versionen, utan den korta som avslutar skivan), där Jimi Hendrix också visar att han var en textskrivare i rakt nedstigande led från Robert Johnson:

*Well I stand up next to a mountain
Chop it down with the edge of my hand
Pick up all the pieces and
make an island
Might even raise a little sand*

Efter *Electric ladyland* släpptes samlingen *Smash hits*, som visserligen ger en många dubletter (*Hey Joe* etc är förstås med), men som ändå är värda att köpa för de singelspår som inte finns på något studioalbum. Bäst: *Stone free*. Motivering: Wowwowwowwow.

Liveskivan *Band of gypsies* från Filmore East 1969, där Hendrix bytt ut Mitch Mitchell och Noel Redding i Experience (båda vita) mot Buddy Miles och Billy Cox (ett byte som troligtvis delvis berodde på påtryckningar från Black Panther-rörelsen som tyckte att Hendrix borde spela med svarta musiker), innehåller bara nya låtar — bland dem den utmärkta *Machine gun* — men känns ändå rätt överflödigt; mest för den inbitne.

Mitt under inspelningen av *The cry of love*, det som skulle blivit Hendrix fjärde studioalbum, kom så dödsbudet: den 18 september 1970 (nästan exakt 20 år sedan med andra ord) hittades Hendrix livlös i en lägenhet i London, kvävd av sin egna spyor.

Den skivan färdigställdes sedan postumt trots att den bara var halvfärdig, och en hel drös postuma Hendrixskivor har sedan dykt upp med ojämna mellanrum under åren (de flesta liveinspelningar). Ingen av dessa är dock ens i närheten av de »riktiga« skivorna, och omnämns därför inte här.

Över till Byrds.

Att deras spröda, kristallklara folkpop åldrats så bra är inte lika överraskande som fallet med Hendrix. Den Byrds-revival som nu kommer är heller inte den första; minns de skotska banden på Postcard Records, minns Kalifornien-vägen för några år sedan.

Med tanke på detta är det därför konstigt att man nu kan bli så överrumplad som man nu faktiskt blir, av att damma av ett halvduzin gamla Byrds-skivor som stått glömda i skivhyllan ända sedan man upptäckte Byrds genom Dennis Nelinders artikel i *Larm* nr 11 (1979).

Men det märkvärdiga med Byrds är att deras musik är så fullkomligt tidlös: en sång som *Lady friend* låter alltid som den vore inspelad igår, idag eller imorgon; alltid ultramodern.

Jämför man dessutom Byrds två första skivor, *Mr Tambourline Man* och

Turn! Turn! Turn! från 1965 respektive 1966, med andra vita popskivor från samma tid — Iyssna till exempel på något av dessa pinsamt nostalgiska radioprogram, typ *Da Capo*, som sänds i svensk radio — så blir skillnaden uppenbar.

Byrds är inte trött, gubbig nostalgi.

Byrds hör hemma här och nu mitt bland LL Cool J, Prefab Sprout, Easy och George Michael.

Byrds tredje LP, *Fifth dimension*, är gruppens mest experimentella på både gott och ont. I ett par spår blir resultatet något ansträngt, men när det fungerar som i *Eight miles high* (som låter extremt mycket Manchester) och *Wild mountain thyme* — när de verkligen flera mil rätt upp i luften. Gudomlig psykedelia.

Efterföljande *Younger than yesterday* är ett mästerverk hur man än vänder och vrider på den. Ett spår står ut: Dylans *My back pages*, som framstår som den starkaste Dylan-tolkning någonsin; faktiskt bättre än både Hendrixs *Watchtower* och Byrds egen *Mr Tambourine Man*.

The notorious Byrd brothers, Byrds femte LP, får avsluta denna komprimerade diskografi. Mitt under arbetet med skivan lämnade Dave Crosby gruppen (därav hästen mitt i grupp bilden på omslaget: hästen är Crosby), och skivan blev den sista med det typiska Byrdssoundet. Allra starkast är två låtar skrivna av radarparet Gerry Goffin och Carole King: *Goin' back* och framförallt *Wasn't born to follow* med sagolik färförskjutning i mitten. Som gjord för CD. Far out!

Nästa Byrds LP, *Sweetheart of the rodeo*, som gjordes med Gram Parsons som nybliven medlem, är också femstjärnig men är ren countryrock, och passar därför bättre som startpunkt på en helt annan artikel — en hyllning till Flying Burrito Brothers och Gram Parsons (vad säger du, Olsson?).

Men sen gick det utför. Byrds ledarfigur, Roger McQuinn tappade greppet och med undantag för enstaka pärlor som *Chestnut Mare* (stor favorit i Stone Roses turnébuss) — kan man med gott samvete skipa resterande skivor i Byrds namn.

Minst en samlings-LP är dock ett måste. Två av Byrds absolut bästa låtar,

kanske de allra bästa, *Lady friend* (som bara släpptes på singel) och *She don't care about time* (som var B-sida på *Turn! Turn! Turn!*-singeln) finns nämligen inte på någon av de skivor som betygsatts ovan. Båda låtarna finns på dubbeln *The history of the Byrds*, som dock är utgången, och ska man gå igenom den djungel med olika *Best of Byrds*-skivor som finns krävs mer spaltutrymme än det här. Därför: Leta efter just de två låtarna.

Försök sedan att inte svimma varje gång du hör inledningen på *Lady friend*.

ARBETSPLATS VÄRLDEN:

DEN MODERNE KURIREN

[CITITIME, OKTOBER 1989]

UPPDRAGET ÄR KLASSISKT: att transportera en känslig/viktig vara från ett ställe till ett annat och att göra det så fort det någonsin är möjligt. Ingenting får komma emellan Varan ska komma fram, oskadd och osedd, till vilket pris som helst.

I antiken utfördes dessa uppdrag av skickliga och pålitliga löpare. Ordet löpa heter på latin *currere*, och via franskans *courir* har detta lett fram till våra dagars namn på dessa viktiga budbärare — kurirer.

Slår man upp ordet kurir i äldre uppslagsböcker (i vårt fall *Nordisk Familjebok* från 1930) hittar man följande definition: »kurir: ilbud, överbringare av depescher el dyl.; ridande el åkande postförare.«

I takt med teknikens utveckling har denna definition emellertid blivit något föråldrad. Kurirerna har nu bytt upp sig transportmässigt: från hästar och vagnar till bilar och flygplan.

I en reviderad upplaga av *Nordisk Familjebok*, säg anno 1999, kan vi av dagsläget att dömma vänta oss en definition i stil med denna: »kurir: överljudsbilbud, överbringare av disketter, gravida kor el dl.; flygande el raketburen postförare, tillika extremt stressad.«

Det där med gravida kor behöver kanske en extra förklaring.

När vi besökte det svenska huvudkontoret för kurirväjten DHL, ett företag som tillsammans med Federal Express slåss om titeln »världens ledande

expressföretag«, berättar en av cheferna, Lars Seger, om några av de mer ovanliga bud företaget levererat det senaste året.

--Det varfaktiskt en kund som ville ha ett par gravida kor fraktade till Etiopien, säger Lars. Varför Vet jag ine, och varför frågar vi inte heller: vi utför bara de uppdrag som kunden vill att vi skall utföra, punkt slut.

-- Men tillägger han, vi såg till att korna kom fram, gravida och välbehållna. De klarade flygresan galant.

Ett annat av DHL:s mer ovanliga uppdrag var transporten av Paul Ankas underkläder.

--Det ärendet handlade jag personligen, säger Lars Seger. Paul Anka var här och uppträdde, och när han var på väg hem ombord på USA-planet upptäckte han att han hade glömt kvar sina underkläder. Väl framme ringde han därför DHL och bad oss frakta över dem med ilbud.

--Och visst kunde vi göra det. Dagen efter ringde en DHL-anställd på hos Paul Anka och överäckte hans underkläder.

(Utan att förfalla till skvallerjournalistik kan man här inte låta bli att komma med några frågor. Varför buda över kalsonger för tusentals kronor? Hur såg de ut? Var de kanske prydda med »Diana« i guldbrodyr?)

Till skillnad från förr är det numera sällan som en person fraktar ett bud hela vägen från avsändare till motagare. Den vanliga arbetsgången, som till exempel i det nämnda fallet med de mystiska popunderkläderna, är istället att varan lämnas över i ett slags stafettgång: någon åker ut till Arlanda, en annan tar över på planet, en tredje tar emot i USA, osv.

På detta sätt letar sig dagligen en mängd mer eller mindre märkvärdiga varor runt jorden. Från Sverige går de flesta buden västerut, mot USA. Det handlar vanligen oom disketter, dokumenthandlingar eller originalcheckar, vilket blir allt mer vanligt.

--Det där handlar om räntepengar säger Lars Seger. Bankerna vill ha checkerna till centralenheten så snart det är möjligt. När det är stora belopp betyder varje minut värdefull räntetid som man maximalt vill ta vara på.

Varje förmiddag buntas det ihop en trave checkar med destination USA. Planet går till London på förmiddagen, därifrån avgår sedan en Concorde

18.45 som landar i New York 17.30 (tidsskillnaden »äter upp« flygtiden), och via mötande helikopter på John F. Kennedy-flygplatsen får bankerna sedan sina checkar redan på kvällen samma dag som de skickades från Sverige.

Andra vanliga budvaror är blod (»vi skickar dagligen blodprover för analys till Frankrike«), chokladtårter (»det är en ständig efterfrågan på fär-ska sachertårter från Wien«) samt videoband och diverse reservdelar till maskiner. De enda bud DHL inte åtar sig är frakt av »farliga vätskor och döda ting«.

Händer der verkligen att folk vill skicka lik?

—Jodå, det är en rätt vanlig förfrågan, säger Lars Seger. Om någon dör utomlands kan det ta rätt lång tid att få hem kroppen den vanliga vägen. En del vänder sig därför till oss budfirmor, men vi tackar bestämt nej till sådana uppdrag. Det är ett ansvar vi inte vill ta på oss.

Hur snabbt buden kan levereras beror till stor del på förhållanden i motagarlandet.

Vad gäller i-länder i västvärlden är budtiden i princip lika med flygtiden, vad gäller andra, mindre stabila länder

—Ja, det beror på dagsläget.

Inom de sammanlagt 180 länder där DHL opererar öppnas det och stängs gränser från dag till dag. När detta skrevs var det till exempel helt omöjligt att skicka något till Libanon.

—Det är bara att beklaga, säger Lars Seger. Fram till i våras kunde vi få fram våra bud, förvisso med förseningar men det gick i alla fall på något sätt. När flygplatsen var stängd kunde vi till exempel komma in med färja till Nicossa från Syrien, men nu går inte ens det. Libanon är helt igenbommat.

För att kunna informera sina kunder om vad som händer i världen använder sig DHL av en världsomfattande databas med terminaler i samtliga länder där de opererar. Så fort det händer någonting någonstans programmeras detta direkt in i datorn — och Lars Seger kan på sin terminal genast spåra oroshärden.

Ibland kan nyheter på detta sätt till och med kablas ut snabbare än via nyhetsbyråerna. När vi står lutade över terminalen blinkar problemlampan

vid ett 20-tal städer i världen. Vid KRT, som står för Khartoum i Sudan, står det: »Military takeover. Airport closed«.

Vid POM, Port Moresby i Nya Guinea, lyser det i torr dataskrift: »Govt. minister death. Airport may close, as a sign of respect. Expect delays«.

I vissa fall beror förseningar på mer byråkratiska problem. Alla länder har sina egna tullbestämmelser, och DHL måste ständigt förhandla — ibland till och med på regeringsnivå — om vilka villkår som gäller.

I Saud-Arabien tillåter inte finansministeriet import av trycksaker »som lika gärna skulle kunna framställas i det egna kungariket«. Den som försöker buda dit några broschyrer, utan klara bevis för att de omöjligt kunnat framställas i Saud-Arabien, får därför i bästa fall sina broschyrer i retur; i sämsta fall sönderrivna.

I Malaysia finns en liknande regel vad gäller videofilmer; en regel som tillkommit för att skydda den inhemska filmindustrin. Import av film som lika gärna kunnat producerats i det egna landet är strängt förbjuden. Därför måste varje videokassett först specialgranskas av FINAS (National Film Development Corp) innan den släpps in i landet. Detta tar 14-21 dagar — och leveranstiden blir därefter. Alla som vill buda något med DHL måste därför visa upp sina varor. Hemliga, hårt tejpade paket accepteras icke.

—Det har faktiskt aldrig hänt att någon försökt skicka knark med oss, säger Lars Seger.

Däremot har set hänt att folk försökt smuggla valuta. Vi har exempelvis fått familjeporätt, som haft ett tjockt lager med sedlar bakom ramen . . .

Det som oftast sätter käppar i hjulet på den moderna kuriren är emellertid något betydligt mer trivialt — helgdagar.

Hur skicklig man än är, hur ihärdigt man än jobbar: det spelar ingen roll — är det helg så är det. Och knappast något bud kommer fram den dagen.

Som underlag för sina kunder publicerar därför DHL en lista över alla världens helgdagar.

Efter att med stort intresse ha studerat denna lista vill vi bestämt avråda de i läsekreten som vill buda något till Mozambique den 25 september eller

Yemen dagen efter. Då är det nämligen helg i dessa länder.

DI LEVA

[SLITZ, DECEMBER 1990]

VINTERN HAR JUST kommit till Stockholm och ett halvdussin människor står och huttrar vid en busshållplats på Hornsgatan. Ingen tycks känna någon annan, men det är en person alla tittar på i smyg. Iklädd tajta svarta trikåbyxor, höga brottarliktande skor och en halvlång rock i glänsande siivermaterial som fångar upp det sista kvällsljuset och blänker skimrande mot asfalten, ser han närmast ut som en rymdängel som landat på fel planet. När han sedan ruskar på håret långt, svart, utslaget — och växeltrampar med fötterna för att hålla värmen, kan man nästan tro att han förbereder sig på att i nästa sekund flyga iväg; ståtligt och majestätiskt, likt en wim wendersk ängel över Stockholm.

Men Thomas Di Leva flyger inte hem denna gång. Thomas Di Leva åker buss.

Jaha, här kommer äntligen 54:an, säger Thomas och kliver in i bussvärmen med stora älgakliv.

Vi har varit i en skivstudio på Söder, där Thomas under oktober och november spelat in sin kommande LP, och är nu på väg till hans lägenhet på Kungsholmen.

Det är en ny Di Leva-LP på gång Den första på två år. Efter att ha ägnat åren efter *Rymdblomma* åt att turnera, spela Hamlet, semestra och skriva är det återigen dags för Di Leva att bli produktiv popartist. Det är därför han varit i en skivstudio på Söder sedan 10.00 på morgonen och det är därför han ser mer död än levande ut när han nu sitter och nästan halvslumrar med ena benet ute i bussens mittgång.

När bussen svänger in vid Fridhemsplan är det dags att kliva av, och

Thomas frågar vad klockan är.

– Tio i sju? Synd, då har Krishna stängt. Det ligger en Hare Krishna-restaurang här alldeles i närheten där vi annars kunde ha käkat. De har skitbra mat. Det är ett av mina favoritställen . . .

När Di Leva börjar prata om Hare Krishna höjer säkert många på ögonbrynen. Di Leva och den tejpade locken, Di Leva och rymdskeppen . . . Ska det bli Di Leva och Hare Krishna den här gången? Frågan är fånig, men Di Leva verkar förstå att den kommer och svarar utan att jag behöver fråga.

– Jag tycker om maten, jag känner att jag mår väl av den, särskilt när jag är bakis . . . Att jag också råkar ha stor respekt för några av deras idéer betyder dock inte att jag har några förestående planer på att bli Krishnamunk, om nu folk tror det.

För övrigt retar jag mig på de som sätter likhetstecken mellan Krishna-anhängare och de som går omkring flintskalliga på gatorna och sjunger. De som går på gatorna är munkar och bör jämföras med präster eller biskopar, inte vanliga troende . . . Men fan vet om jag inte skulle kunna tänka mig att bli Krishna-munk om jag inte vore popmusiker. Hellre det livet än att vara fången i ett nio-till-femjobb i en fabrik.

Vi lunkar på längs Kungsholmens gator. Några tittar på silverängeln i smyg, en ropar högt ut »Hej Di Leva!«, men annars tycks Thomas här, till skillnad från en del andra platser, kunna promenera runt utan att bli påhopad. När Thomas i nästa ögonblick får se sin egen spegelbild i ett skyltfönster sprider sig ett brett flin över hans ansikte.

– Fast visst är jag rätt lik Krishna, visst är jag det? Faktum är att varje gång jag ser mig i spegeln numera så inser jag att jag ser och mer och mer indisk ut, jag har liksom de indiska dragen, säger han och pekar på olika delar av sitt spetsiga ansikte.

– Så är det något Di Leva snart kommer att bli, så är det nog en indier. Skriv det!

När Di Leva ständigt figurerar i spalterna är det lätt att glömma bort vad han egentligen betyder och vad han står för. När han nu varit nästan osynlig i popsammanhang i två år, är ett möte med honom framförallt en

påminnelse om hur trist och fattig den svenska popscenen skulle vara utan Thomas Di Leva.

Ingen annan svensk popartist har en mer egen profil. Ingen annan svensk artist, död eller levande, har skrivit mer personliga popsånger.

Och det är förmodligen heller ingen annan svensk popartist i alla fall ingen som undertecknad stött på som har en pyramid fastspänd hemma ovanför sängen. Åtminstone inte en pyramid i vilken det ligger en sjuk afghanhund som heter Chico.

Han har hög feber, förklarar Thomas och klappar Chico på huvudet. Och så fort jag eller Gertrude (hans fru) inte är hemma går han och lägger sig här.

Pyramiden, som finns i sovrummet i den tvåa paret Di Leva hyr i andra hand, består av fyra koppparpinnar som fästs samman i mitten och fungerar som ett kraftfält, enligt en urgammal teori som brukades redan av egyptierna.

Det är farsan som har byggt den, säger Thomas. Jag berättade för honom vad jag ville ha, och han snickrade ihop den. Du vet, han är tekniklärare. Självt klarar jag knappt av att skruva i en skruv . . .

I köket finns ytterligare en pyramid, en minivariant som fungerar som fruktskål. Inuti ligger bananer, päron och äpplen. Thomas bjuder på ett äpple, grabbar sedan ett själv, tar en tugga och ser för ett ögonblick ut som på Slitz-omslaget till *Rymdblomma*-numret för två år sedan. Han sväljer tuggan och säger:

– Det kan säkert verka lite fänigt med de här pyramiderna, men det är en enkel men effektiv konstruktion och jag är övertygad om att de fungerar. Titta här på frukten, den håller sig färsk mycket längre inuti pyramiden än utanför. Varför det är så?

Jag har intervjuat Thomas Di Leva rätt många gånger genom åren, men har tidigare aldrig upplevt honom så klarspråkig och säker på vad han vill göra.

Inför den kommande LP:n *Noll* (släpps efter årsskiftet) har Di Leva inte bara skrivit några av sina bästa popsånger. Han verkar också vara fullstän-

dig klar över vad han står för och vad han i framtiden vill uppnå. De breda leendena och den egensinniga Gävle-humorn finns förvisso där fortfarande, men det han nu säger är uppriktigt allvar — inte allvar inlindat i sarkasmer, vilket ibland varit fallet förr om åren.

Vi sitter vid Thomas köksbord och rör i varsin kopp med honungsspetsat nässelte, som Thomas just bryggt på spisen (faktiskt rätt gott). Det är sent, små gula fyrkanter lyser från de tända ljusen i hyreshuset runt omkring, och vi pratar om varför man fortfarande orkar bry sig så mycket om popmusik egentligen.

– Varför man bryr sig om popmusik? Ja, det kan man verkligen fråga sig . . . Det mesta som görs tycker jag faktiskt är skit. Rör man sig i Popsverige känns det ibland som man är på nåt jävla frikyrligt scoutläger; allt är så fruktansvärt tillrättalagt.

– Och det är sannerligen inte ofta man hör magi precis. Man vill ju att det ska vara utanför alla gränser och regler, jag trodde det var det som var meningen med pop. Men nu verkar det ha blivit en ren underhållningsindustri som vilket tv4 som helst . . .

Enligt Robert Smith, som undertecknad intervjuade i förra Slitz, borde pop fungera som en slags frizon. En frizon där man kan undvika alla konventioner och behålla barnasinnets.

– Jo, det är så det borde vara, säger Thomas. Man vill ju fortsätta att vara barn, vara emot allt det som vuxenvärlden står för. Titta ut genom fönstret här. Allt man ser är så fult; en massa fyrkantiga lådor som de kallar för bostäder, en massa ohälsosamma bilar, en massa restauranger som serverar likdelar, en massa skit helt enkelt.

– Allt är så destruktivt byggt. Man kanske ser ett vattendrag eller träd som man gillar, man kanske ser ett UFO om man har tur. Men allt annat är så fyrkantigt och fult. Och då vill man vara en motvikt till det. Man vill liksom vara flash och färger. Man vill vara glad, och hitta någon slags kamp mot det här. En kamp som pågår i det tysta, men som ändå är fullt synligt. Folk vet att det är kamp. Folk vet att det man håller på med är farligt, men regeringar och såna kommer inte åt en för det här är ingenting de kan förbjuda med

lagar. Men de vet att det här inte är bra för systemet . . .

Thomas tar ytterligare ett par klunkar nässelte och tillägger:

– Men man måste naturligtvis maskera det man gör. Det måste verka som man inte har en aning om vad han håller på med. Det måste verka som att allt bara är »space« och »färg« och »flärd« och »konst«, som om man bara har kul. Men egentligen håller man på med gerillaverksamhet. Väldigt allvarliga saker.

Ska man jämföra Thomas Di Leva med några andra popmusiker får det bli John Lennon, Marc Bolan, David Bowie och Robert Smith. Alla popartister med »flash och färger«. Alla fyra är också, för att knyta an till Thomas tankegångar, sanna gerillakrigare med gitarrer som vapen.

Att dessa fyra även tillhör Di Levas favoriter är inte särskilt förvånande; det är åtskilligt han har gemensamt med dem. Det androgyna draget finns där, i Di Levas kläder precis som i Bolans glitter, Ziggys hela uppenbarelse och Robert Smiths läppstift (Lennon kanske här faller utanför, om man nu inte litar på Albert Goldman).

Kärleken till »simpel« popmusik finns också där, liksom anammandet av den fetischism som utgör klassisk popkultur. Några kvällar tidigare, då Thomas gjorde gitarrpålägg till låten *Själels krigare* i studion, poserade han stolt med sin käraste ägodel. »Kolla, det här är min Robert Smith-gitarr!«. Hans andra ögonsten, en vit Gibson Les Paul, »det är min Marc Bolangitarr«, fick då vackert stå och vila i hörnet.

En annan sak som länkar samman denna kvintett (med Thomas som femte länk) är deras förmåga att säga saker som folk kommer ihåg. När man hör Thomas Di Leva tala om att »det finns de som blir hämtade av rymdskepp varje natt« (Slitz nr 1/89), skulle man därför kunna tro att han precis som till exempel en gång Bowie eller Lennon (»Jag är större än Jesus« låter som ett typiskt Di Leva-uttalande) egentligen talar om något helt annat.

Mer rakt uttryckt: Man skulle kunna tro att hans kontroversiella uttalanden bara är ytterligare en understrykning av att han inte tillhör den fyrkantiga världen.

Thomas själv är dock inte helt med på det resonemanget.

– Vad det handlar om för mig är hur man ser på världen, man kan se den från olika håll. Världen är inte bara en sak. Jag tror exempelvis det finns mycket mer än vad man kan drömma om mellan himmel och jord. Och för mig så finns UFO:n. Så är det. Jag gillar det. Och jag har faktiskt till och med sett ett UFO nu. Det är sant!

Jämför man den »anti-livshållning« (ordet är inte perfekt men det får duga) som Di Leva förespråkade och sjungit om ända sedan *Vem ska jag tro på?*, med den nu rådande och mycket omtalade New Age-rörelsen, så märker man stora likheter. Solkraft, meditation, peace & love-medaljonger, till och med utsvängda byxor . . . Allt det som folk plockar hip-poäng på idag, allt det fanns hos Di Leva redan för fyra år sedan.

Ett djävulskt flin sprider sig över Thomas ansikte när han hör de tankegångarna.

Det är ju så det är, så blir det ju alltid. Titta bakåt i historien. Titta till exempel på Howard Devoto och Magazine och allt som de var först med. Men vem var det som tog pengarna i slutändan? Jo, Visage!

Men, ärligt talat, jag tror det är något man får stå ut med. Jag är ju mycket av en pilot i tillvaron. Jag håller hela tiden på och prospekterar verkligheten och drömmarna. Och när jag har avslutat någonting, eller rättare sagt är på väg in i något annat, så brukar det vara det som jag är färdig med som »gäller«.

– Det är lite därför jag har beslutat mig för att sampla mig själv på den nya plattan. Jag försöker använda det jag redan kan istället för att fortsätta prospektera nya marker för en gångs skull. Jag vet visserligen exakt vart jag vill gå i framtiden, men på den här plattan försöker jag hålla tillbaks mig själv litegrann. Jag låter tiden hinna ifatt.

– Och vad jag har gjort är att skriva nio enkla sånger, sånger som låter som typiska Di Leva-sånger. Jag tyckte att jag borde göra det, och jag ser det här som en omstart; som ett slags bokslut för mig själv.

Är det därför du döpt skivan till *No!!*? För att du liksom startar om på nytt?

– Ja, det är så jag har tänkt. Jag har ju faktiskt inte varit i en skivstudio på

nästan två år. Därför vill jag att det ska kännas som jag gjort den här i skivan i förbifarten lite grann, men att det ändå liksom blixtrar till ordentligt om den, förstår du?

– Och när man sätter på skivan så vill jag att det ska kännas som om man råkat lägga på skivnålen mitt i, även om man spelar den från första låten. Det ska verka som att »Här står står vi och spelar hela tiden, men det är först nu som ni råkar få höra«.

»Live i studion« med andra ord?

– Ja, lite grann, men inte riktigt. Som du har sett så spelar vi ju inte in så rent praktiskt, vi arbetar med pålägg som vanligt, men jag är ute efter den där spontana känslan. När jag exempelvis gjort mina sångtagningar så har jag bara dragit igenom låten några gånger, rakt av, utan konstigheter. Sedan gör vi kanske ett och annat klipp här och där, that's it.

– Det sättet att jobba på är rätt ovanligt idag. De flesta sångpålägg, faktiskt nästan alla, görs i dag rad för rad i princip. Först sjunger man en rad perfekt, sen nästa, osv. Och så monterar man ihop allt till ett perfekt sångpålägg. Det är visserligen inget fel att jobba så, tvärtom kan det säkert funka jättebra för en del, men jag vill göra något mer . . . trasigt.

– Jag vill att det ska vara trasigt ibland. Jag tycker om det. När man kollar till exempel på dockor så brukar man oftast gilla de dockor som är lite småtrasiga. Det kanske fattas en arm, men det är ok ändå. Det är så bra pop ska vara.

Di Levas nya LP är inspelad på studio B3B på Bastugatan i Stockholm, samma studio där han spelade in *Rymdblomma*. Studion är rätt liten, trång och kvav som studior brukar vara, och är i huvudsak indelad i två avdelningar; ett inspelningsrum nere i källaren och ett kontrollrum i gatuplanet. Stjärnan själv förklarar:

– I det nedre rummet håller vi på med det organiska, själva skapandet. Här uppe håller dom på med det tekniska, själva grovmonteringen!

En eftermiddag i oktober står alla och hänger just i grovmonteringen. Producenten Kai Erixon sitter och skruvar på olika rattar, Thomas och hans ständige bollplank, Raymond King (cello & idéspruta) står bredvid med

pannan i djupa veck och Iyssnar.

Låten heter *Solens gåta* och grovmixen låter mycket lovande; tungt, massivt, men ändå luftigt eller trasigt om man så vill. »Jacques Cousteau!«, säger Thomas. »Det är lite Cousteau-känsla, visst är det?« Raymond King fyller i: »Ja, det och så Cure, mycket Cure«. Och sedan börjar alla prata Cure i munnen på varandra. »Vi har skilda uppfattningar om rätt mycket«, säger Kai, »men som du märker, alla här gillar Cure.«

Cure är också det första Thomas nämner när man frågar honom vad han Iyssnar på nu för tiden.

– Jag hinner egentligen inte Iyssna på så mycket när jag själv spelar in, men jag gillar Cure och Kate Bush. Det är mest deras skivor som går. Jag gillar också Iskra, Public Enemy och indisk musik ganska mycket, det och tibetanska munkar som sjunger. Och så svensk folkmusik. Fast bara i små doser.

Iyssnar man på *Sjärens krigare*, som troligtvis kommer att släppas på singel runt jul eller kort därefter, kan man associera till både Kate Bush (stämningen) och svensk folkmusik (fiolerna). Men trummorna låter Manchester. I synnerhet *Fool's gold* med Stone Roses. Försöker Di Leva haka på Manchester-vågen?

Han fnyser lätt:

– Jag anser att jag liksom är lite »beyond« Manchester-vågen. Jag går inte in för sänt där, sysslar inte med sänt. Jag är min egen, min egen Iyckas smed!

Men du verkar rätt nyfiken. Du frågade ut mig rätt noga om olika Manchester-band och om hur Manchester är som stad.

– Jag försöker Iyssna, det gör jag. Mycket av det jag har hört tycker jag visserligen låter ganska illa, men jag försöker verkligen ta det till mig, främst för att jag gillar bandens attityd. Och jag tycker att det verkar vara betydligt mer livsbejakande än Stock-Aitken-Waterman.

Då och då kommer det också någon sån här typisk popprodukt från England som jag gillar. Jag kommer inte alltid ihåg namnen, men det brukar finnas något där som tilltalar mig. Och jag gillar Neneh Cherry. Jag tycker

faktiskt hon är riktigt bra.

Hennes AIDS-låt, *I've got you under my skin*, är fantastisk.

– Ja, jag tycker det är bra maskinmusik. Mycket sensuell maskinmusik. Jag tycker för övrigt att det är många tjejer nu som är bra. Jag tycker att grabbarna kan vara . . . liksom lite för grabbiga. Tjejerna känns ofta mer som att dom är vad dom är. De behöver inte göra sig till utan är spejsade på ett ganska naturligt sätt. Grabbarna, däremot, känns ofta ganska sökta i allt vad dom gör.

Det är betydligt svårare att få Thomas Di Leva att säga något positivt om ny svensk popmusik. Jag räknar upp några namn, Thomas svarar diplomatiskt »Jo, dom är väl bra«, men hans ögon säger något helt annat.

– Hmm, det är lite känsligt det där . . . Men jag tror att många nya svenska popartister hamnar i en fälla redan från början. Numera räcker det inte med att komma med en »lovande debut«, alla väntar sig mästerverk redan från början.

– Jag tror helt enkelt att man i dessa perfektionistiska tider lätt råkar slipa bort det som kanske råkar vara artistens själ. Det kan vara små, små detaljer, detaljer som säkert minskar »den kommersiella potentialen«, små skönhetsfläckar som demonproducenten ser som sitt jobb att fila bort, men just de »felaktigheterna« kanske är det som är det speciella med just den här människan.

– Och jag tror att det är det som är det dumma med den här nya svenska popmusiken, att dom inte har några såna där som bara får spejsa omkring lite. I mitten av åttiotalet, då jag själv började, kunde man hålla på lite mer i sin egen värld; ingen brydde sig. Det kallades inte in några demonproducenter direkt, utan det fick låta lite illa ett tag. Man fick söka sig fram själv på överbliven studiotid, det fanns inga jättelika kostnader som ställde krav på jätteförsäljning, och det fick bli som det blev helt enkelt...

– Vad som därför känns skönt att höra är de här från Göteborg, vad dom nu heter . . . William! De gillar jag. För där har man kvar allt det där som jag har längtat efter så mycket. Jag minns att jag haft det själv i min musik en gång, men jag kan tyvärr inte låta så där längre. Jag har hållit på för länge

helt enkelt.

– Och jag inser att det ligger en fara i att vara i den position där jag nu befinner mig. Jag är ju som nån jävla Ingemar Bergman så fort jag ska göra en skiva. Det är lätt att glömma bort att det egentligen bara handlar om att sjunga en låt . . .

Det finns många klassiska exempel på artister som får något slags storrhetsvansinne och glömmet bort det väsentliga: Att göra bra poplåtar.

– Jag vet, det blir elefantsjuka . . . Det är lätt att falla in i det. I och med allt det där som vi pratade om, demonproducent och jättelansering och allt det, så tror jag också att man sår ett frö för elefantsjuka som riskerar att växa och blomma upp ganska fort. Man ger sig ju in i branschen med samma premisser som vilken schlagerfestivalssatsning som helst. Och det vet man ju hur det brukar gå för dem.

Vi återgår till att prata om den nya LP:n *Noll*. Thomas ger valda smakprov på olika textrader han är nöjd med och räknar upp några titlar på skivan: *Silver-citysang*, *Solens gåta*, *Allt jag minns*, *Själens krigare*, *Fantasiregn*, *Magisk Snövit* . . . Några av titlarna, kanske framförallt *Magisk Snövit*, är så omiskännligt Di Leva-naiva att man undrar om det inte finns en hel del humor någonstans i botten.

– Jo. Men jag tycker också att det är sött och vackert samtidigt. Det är absolut inte bara ironiskt, om folk tror det. Det finns aldrig bara en botten i det jag skriver. *Magisk Snövit* tycker jag helt enkelt är en väldigt vacker titel . . .

– Men jag har försökt undvika att tänka så mycket på texterna den här gången. När man har så mycket idéer som jag har, då är det nästan bättre att försöka vara förutsättningslös än att försöka tänka ut saker. För det jag gör ser så uttänkt ut i alla fall, det är tyvärr så. Så det är bättre att försöka jobba mot sig själv lite grann. Det tror jag är viktigt.

– Till *Rymdblomma* skrev jag så många texter som var . . . i mina öron oerhört allvarliga texter. Det är tveklöst den allvarligaste skiva jag har gjort. Det är min bibel. Och det känns inte som man behöver skriva bibeln två gånger. Det räcker med att man har gjort det en gång.

Ibland kan jag tycka att *Rymdblomma* bitvis är nästan lite för allvarlig. *Vem ska jag tro på?* var mer lekfull.

– Jo, men jag gillar bägge. Och jag tycker det var oerhört viktigt att jag verkligen gjorde *Rymdblomma*. Det kändes som om jag drog alla vid näsan lite när jag gjorde den. Alla gick och väntade på en *Vem ska jag tro på? del 2* fylld med hits. Men jag gick inte alla till mötes. Istället gick jag och ställde mig på en helt egen ö. Jag stod där som en staty . . . Som en staty vid havet!

I låten *Själens krigare* finns ett talat parti där Thomas med gravallvarlig röst läser ett stycke som precis som ovanstående staty-liknelse är precis på gränsen mellan stort allvar och stor komik. *Snurra min jord/Genom svält och nöd/Likgiltigheten är allas död*. I studion kallades detta för »Jan Malmslö-sticket«, och när man hör det låter det som ironi men när man läser det låter det som något helt annat.

– Det är lite av min avsikt att man inte riktigt ska veta vad det är, säger Thomas. Just raderna »Snurra min jord« har jag snott från en gammal schlager med Jan Malmsjö. Det är tungt liksom, jag gillar det. Men raden »Likgiltigheten är allas död« kommer från ett citat av Olof Palme. I ett av sina tal sade han att det största hotet för mänskligheten inte är ondskan utan likgiltigheten. Att folk passivt kan vara åskadare till förintelser eller mord utan att ingripa eller göra något.

Namnet Jan Malmsjö dröjer sig kvar ett tag vid köksbordet i Thomas lägenhet. Thomas ser att jag får något tvivlande i blicken och börjar noggrant förklara att han menar allvar när han säger att han respekterar Jan Malmsjö.

– Jag gillar verkligen Jan Malmsjö. Han är den enda riktiga entertainern vi har i det här landet. Han är oerhört mycket bättre än vad folk tror. Vi ska vara glada att vi har fått en sån i våra marker. Om han varit född i USA hade han varit enormt stor och världsberömd vid det här laget. För Malmsjö har kraft!

– Och jag menar det verkligen. Folk kanske missuppfattar det när de läser det i tryck, men Malmsjö har en oerhörd närvaro på scen. Varje gång han är i TV så är det verkligen . . . rymdskepp!

Pratar man med Thomas Di Leva märker man att några uttryck återkommer ganska ofta. »Spejsa loss« är ett av dem, »Man vill ju bara vara glad» är ett annat. Men varje gång han ska förklara att någonting är oerhört bra då är det »rymdskepp«.

Jag frågar om han kan se några paralleller mellan sig själv och Jan Malmsjö. Thomas tycker frågan är oerhört rolig och börjar direkt prata om sig själv i tredje person, vilket han tycker är nästan lika roligt som att säga »rymdskepp«.

– Likheter mellan Di Leva och Malmsjö? Det skulle i så fall främst vara att de bägge är ganska starka på scenen. De är där!

På sin förra turné gick Di Leva i princip så långt man kan vad det gäller att göra en teatralisk scenshow. (Kanske till och med för långt. Det var nog fler än undertecknad som tänkte mer på skolteater än på popkonsert när han tog i som mest.) Hur blir det på nya turnen i vår? Kommer han att gå tillbaka till något enklare? Blir det mer »rakt upp och ned«?

– Det är för tidigt att säga hur det kommer att bli redan nu, men jag skulle faktiskt vilja strippa ned det lite grann. Det har börjat ta lite väl stora proportioner varje gång man ska ut på vägarna. Det blir så svårt när man ska åka runt som Trollkarlen från Oz, eller nåt sånt. Det blir lätt som en Wagner-opera till slut . . .

Trollkarlen från Gävle reser sig från köksbordet och hälsar på Chico som just stapplat ut från sin sjuksäng för att kolla vad som försiggår. Chico försöker halvhjärtat vifta på svansen, men febern gör honom alldeles vimsig och han går snabbt och lägger sig igen.

Thomas står sedan och rotar ett tag i sin rätt blygsamma skivsamling. Han frågar vad jag vill höra och jag svarar att jag inte vet. Thomas petar till slut in en CD med Kate Bush. Majestätiska *Running up that hill* ljuder sedan ut ur högtalarna, och trots att man redan hört den tusen gånger är den fortfarande så bra att man blir knäsvag.

– Jag vet, säger Thomas. Kate Bush är bara . . . Ojoj. Jag skulle gärna tänka mig att bli hemmaman åt henne, om man säger så. Fast skriv inte det! Då kan min fru bli sur . . .

För precis ett år sedan befann sig Thomas Di Leva i Gävle och repeterade inför Peter Oscarssons uppsättning av *Amledo*, mer känd som Hamlet. Föreställningen hade premiär dagen före nyårsafton, och recensionerna, i synnerhet i Stockholmstidningarna, var översvallande. Så odelat positiva adjektiv har till exempel knappast publicerats på Expressens kultursidor, varken förr eller senare. När den sista föreställningen var avklarad åkte Thomas till Barbados på semester med sin fru.

– Jag behövde verkligen komma iväg direkt efteråt, säger Thomas. Jag behövde åka iväg från Hamlet och avprogrammeras. Man lägger sig till med så mycket manér i teatervärlden, vilket kan vara lite påfrestande för omgivningen . . . Och Hamlet var ju en sån oerhört stor grej för hela mig, hela min själ. Det var en otrolig upplevelse, en resa, vilket är få förunnat att få göra. En sån resa gör också att man blir helt lost i flera veckor efteråt. Till viss del känns det faktiskt som jag fortfarande håller på och hämtar mig. Det var mycket text . . .

Kommer du ihåg texten fortfarande?

– Nej, men jag brukar sällan komma ihåg saker som jag har gjort. Jag lever ganska mycket i nuet, eftersom jag är en njutningsdyrkare. Men jag tror att får jag två veckor på mig, så skulle jag kunna träna in rollen rätt snabbt igen. Jag är snabb på sånt. Rollen finns inte i programmet just nu, men den finns på en disc i ryggmärgen.

Var du nervös över hur föreställningen skulle tas emot?

– Det är klart att man var, åtminstone till en början. Men på premiären kände man redan på publikreaktionen i salongen vad det skulle stå i tidningarna dagen efter . . .

Att det var bra?

– Att det inte var dåligt . . . En del tyckte kanske att det var skit, men jag tror att det var många som gillade det. Så är det ju alltid. Men särskilt bland äldre tror jag faktiskt att det var många som inte gillade det . . . Och det är konstigt med äldre människor. De förstör, de har snart förstört hela jordklotet genom utsugning, och sedan klagar de på att man har långt hår.

Fast är skillnaden just mellan äldre och yngre egentligen?

– Ja, själsligt. Men det finns naturligtvis äldre människor som har levande själar, och yngre som har själar som verkar helt döda. De har sån där blick som hajar har. De går fram som rädda maskiner.

Det är samma människor som gör allt för att det ska vara ordning och reda. De blir livrädda om något går över styr. Ordning och reda är viktigast . . .

– Jo, ibland kan man känna ett sånt oerhört hat mot vissa människor. Inte nog med att de förstör hela jorden, de tycker att de har rätt också. Och de tycker att folk som försöker göra något annorlunda har fel. Vad fan vill de egentligen?

– Förmodligen vill de inte att det ska finnas fantasi och drömmar och sånt. Förmodligen är det människor som blir jätterädda när de känner att de börjar bära iväg. »Nej, nu börjar det bli överkligt. Nu måste vi lugna ner oss . . . « Och då försöker de få kontroll över allting, vilket är en absurd tanke.

– Jag menar, man kan ju inte ha kontroll över livet. Livet är större än kontroll. Livet är ett större ord än kontroll och har ett större värde. Och därför kan du heller aldrig ha kontroll över livet. Kolla här på husen till exempel. Så likformade och kontrollerade, det är helt vansinnigt egentligen . . .

Men det är ju ändå kontroll som alla, medvetet eller omedvetet, ändå strävar efter. Skola, jobb, giftermål, barn, fyrkantigt radhus. Allting går ju ut på att försöka få någon sorts kontroll och styrsel på tillvaron . . .

– Jo (tyst). Även jag försöker ju få kontroll på min okontrollerade verksamhet.

Varför törs man då inte släppa allt?

– För att man är rädd att man inte ska få någon kärlek.

Det blir tyst ett tag. Kate Bush sjunger om *Hounds of love* i bakgrunden. Är det något den låten utstrålar, så är det inte fyrkantighet.

– Men det finns ju i alla fall de som åtminstone försöker ställa sig utanför, säger Thomas. Dropparna urholkar stenen, man måste tänka så. Det kommer alltid att komma människor som vägrar att acceptera det fyrkantiga. Det kommer alltid att komma nya själens krigare.

Är det de du syftar på i låten?

– Ja, på ett plan. Men jag syftar även på andevärlden och andra världar som lever parallellt med oss. Tidigare har jag haft mycket tankegångar om att Sverige inte ska tro att det är någon ö i världen, att vi inte ska leva här isolerade, utan att vi blir, och bör bli, påverkade av allting.

– Men nu tror jag att de är större än så. Lika dumt som det är att isolera sig i Sverige, lika dumt är det att isolera sig i den här världen. Vi blir påverkade av allting, även det vi inte förstår eller känner till. Och UFO:n kanske bland annat tillhör andevärlden, det vet man inte riktigt . . .

– Så *Själens krigare* handlar om drömmar och tankekraft. Det handlar om folk som är själens krigare i vardagen. Såna som du och jag, som står lite vid sidan om och »kollar« liksom. Och som kanske blixtrar till ibland i »debatten« med ett inlägg som ingen hajar eller blir klok av . . . Men man slänger iväg ett andligt drömspjut!

Sjunger du det också? Andliga drömspjut?!

– Ungefär. Fast jag använder inte ordet spjut. Jag är emot vapen! (Explosion av skratt.) Jag är för andliga vapen som vit magi och trollkonst, men jag gillar inte såna här typiska fysiska vapen som knivar och bomber. Det är så oerhört primitivt. Det är neanderthalarnas spikkclubbor fast i ett annat utförande.

Jag gjorde vapenfri tjänst.

– Jag fick frisedel.

Bara man slipper ifrån det.

– Det är det väsentliga.

Thomas fingrar på sin tekopp och sätter i sig det sista av en kesomacka med groddar på. Han går sedan och hämtar mer te och fortsätter att tala från köket.

– Vad jag framförallt inte förstår är hur dom orkar, halvropar han för att överrösta ljudet av rinnande vatten. Hur dom orkar engagera sig. Och det gäller inte bara svenska försvaret, det gäller hela världen. Jag fattar inte hur man orkar ha en massa gränser och länder. När man åker från en sida av jordklotet till en annan så ska det visas små böcker som heter pass. Varför?

Jo, för att om ni tittar här på kartan så är det ett litet rött streck här, ett pys-senysselitet rött streck som markerar en gräns, och det strecket betyder att A är en nationalitet och B en helt annan . . .

– Det är fars alltihop, jag har aldrig förstått det. OK att jag accepterar det, för det blir ganska komplicerat att leva om man inte accepterar sådana faktum. Därför är jag också med och spelar, eftersom dom nu verkar vilja spela och verkar tycka att livet är så värdelöst att man måste sätta upp regler för att det ska bli space. Men jag kommer aldrig att förstå att dom orkar hålla på . . . Man vill ju bara vara glad!

Det är som med invandringen. Det är helt absurd att vi inte har fri invandring till Sverige. På kort sikt skulle allt naturligtvis bli kaos, men på längre sikt måste det vara det som man ska jobba för.

– Jag tycker att alla ska kunna bo var dom vill. Och jag tycker att alla människor, alla sorter, ska blandas. Ju större blandning, desto bättre. Jag tror inte det är bra att folk lever för mycket åtskilda, jag tror till och med det är ett hot mot den här planetens framtid. Scenariot på jorden just nu är egentligen ett perfekt scenario för en riktigt otäck science fiction-film. Folk har levt åtskilda så mycket att planeten har splittrats. Och då börjar det hända saker . . .

– Utvecklingen måste istället bli så att alla möjliga sorter möts och blandas, vilket leder till att det hela tiden uppstår nya tankar, nya idéer. Det blir ett godartat virus som sprider sig istället för ett elakartat.

Lite ljust kan man ändå se på framtiden. Blandningen idag är större än den någonsin varit. Folk har aldrig rest så mycket som nu.

– Jo, jag tror att den utvecklingen är oundviklig, men det är också därför det är så frustrerande att en del kämpar emot. Och varför måste det ta sån tid allting? Vi har ju inte den tiden. Jag vill också vara med. Jag vill inte att det ska ta tre generationer innan det positiva inträffar.

– Varför chansar man till exempel inte lite grann? Varför avskaffar vi inte alla bensindrivna bilar nu, och ser vad som händer? Märkvärdigare än så behöver det faktiskt inte vara. Vi kan väl tänka lite framåt för en gångs skull. Eller måste vi hela tiden stå med ena benet i industrialismen som startade

1780? Hela det moderna samhället känns så oerhört förlegat.

– Jag vill ha ALLT nu!

Det gamla punkidealet.

– Jo, men varför ska jag ändra mig? Jag står ju för nånting annat än det som redan finns. Och då ser jag ingen anledning att ändra mig förrän jag sett resultat av min kamp.

– Mina åsikter kommer dock säkert att behöva »korrigeras« i framtiden. Mina åsikter kanske kommer att verka skitlöjliga om hundra år, kanske till och med om femtio år. Men just nu är mina åsikter väldigt viktiga. För grunden till allt liv är rörelse. Det sade redan Leonardo da Vinci.

Och sen pratar vi fotboll den sista halvtimmen.

Lite spritkultur (»När jag dricker så vill jag bli packad: annars är det ju meningslöst«), lite religion (»Jag tycker om Jesus, Krishna, Buddha och en som heter Monka«), lite film (»Jag tycker mest om tyska filmer från 1978 där alla ser jätteäckliga ut«) och lite kläder (»När jag är hemma går jag alltid omkring i nattlinne; det känns så ledigt«).

Men mest blir det som sagt fotboll.

Italienättlingen Di Leva, som var så laddad inför fotbolls-vm att han hade långt framåtskridna planer på att söka jobba som kommentator-bisittare (»Jag hade säkert fått jobbet, men jag hann helt enkelt inte«), arbetar just nu på en låt med titeln *Schillaci*.

– Det blir en instrumental hyllning, säger han stolt. Den får inte plats bland de nio låtarna på LP :n, men jag lägger den förmodligen på en B-sida eller nåt. Under vm orkade jag inte hålla mig vaken framför Sveriges matcher, det var ju ett B-lag. Men italiensk fotboll . . . Det är nästan så stort att det inte är sport längre. Det är metafysik.

Nöjesguiden, oktober 1992

(Mycket bra)

DOCENTERNA

På lyckliga gatan (EMI)

DU HAR BESTÄMT dig för att inte bli fet/Det är så mycket som du inte vet/Du lyssnar på hip hop på din grammofon/Du spelar för lågt, du spelar för lågt . . . « Språkkänsla är svårt. Det handlar inte enbart om att säga rätt saker. Det handlar framförallt om att säga rätt saker på rätt sätt vid rätt tillfälle. För att lyckas med det gäller det att ha ett öra nära gatan, den plats där nya uttryck alltid föds. I New York har copywriters från Madison Avenue sedan länge insett detta och tar därför regelbundet tunnelbanan upp till Harlem för att titta på basket, eller rättare sagt, höra på basket. De vet att det är där, på gatans asfaltsplaner, som de skarpaste, vassaste nya uttrycken alltid föds och tar form.

I Sverige finns det enklare sätt att hålla sig à jour med de senaste uttrycken. Det räcker med att köpa varje ny skiva med Docenterna. Från debutsingeln Sven Jerrings röst, som släpptes för snart fjorton år sedan, har Docenterna haft örat närmare gatan än något annat svenskt abnd. Joppe Pihlgren och Larry Lövgren, vilka skrivit de flesta av bandets texter, tycks känna till någon hemlig kod till asfaltstelegrafan. De stoppar pekfingrarna djupt i våra barnsäkra, S-märkta vägguttag och lyckas hitta den strömkälla som — schhwiiiiit! — bränner bort allt onödigt och lämnar kvar ursvenska ord som känns utbränt avskalade och fullständigt självklara. När Joppe sjunger »Om du är du och jag är ja . . . /Kan vi inte bara vara tysta och bara va?«, så finns det ingenting mer att tillägga om konsten att försöka hålla ihop ett förhållande. När Larry sjunger ovanstående citat från *Du har bestämt dig (för att inte bli fet)* förstår man egentligen ingenting men förstår ändå allting som betyder något och man spelar sången tills man kan varenda

intonation utantill.

På lyckliga gatan är Docenternas mest sammanhållna men minst lätt-samma album hittills. Glimten i ögat är borta och kanske är det därför som skivan berör så mycket. Peppar och salt är en suverän öppningslåt. Framdriven av Bie Karlssons märkligt tjutande, nästan verlainska gitarr sjunger Joppe om längtan efter droger. Längtan efter något mer som behövs när man på en enda helg ska hinna fly vardagen. Längtan efter »livets peppar och salt«. När han sedan med nästan skänkskt uttal väser »vill ha aaallt« låter det nästan som om Problem, briljant avsomnat Malmö-band, plötsligt har återuppstått.

Lika starka är *Guld* och *Svårt att hitta hem* vilka båda handlar om ett förhållande och är Joppes mest personliga texter hittills. Den vilja och den kraft han elektrificerar (ett ord som inte finns men som borde finnas) i den sistnämnda låten är tillräcklig för att lysa upp hela Fattigsverige; ett ord Docenterna för övrigt myntade redan för tre år sedan. Att en av sångerna på den här skivan heter Lågkonjunktur är också typiskt det band som leder tiden snarare än följer den.

Ändå är det inte så mycket Sverige som sig själva som Docenterna sjunger om på den här skivan, deras första sedan *Söderns ros* för tre år sedan. Precis som den skivan är *På lyckliga gatan* fylld av melodier andra band skulle ge åtminstone en gitarrhals för (av tolv spår är faktiskt det märkliga singelvalet Soliga sidan av stan det svagaste) men den här gången är som sagt Docenterna mer personliga och mindre folkliga än tidigare. Joppe stirrar rakt ned där han står, rakt ned i sin egen kaffekopp, och de ord han använder för att berätta vad han ser får allt annat den här hösten att låta platt. Docenterna lever — och det svenska språket mår alldeles utmärkt.

Nöjesguiden, juni 1991

(Mycket bra)

ELECTRONIC

Electronic (Virgin)

PÅ CROSS STREET mitt i centrala Manchester finns det en liten affär vid namn Identity som blivit känd för sina legendariska T-shirts. Den mest kända bär texten »And on the sixth day God created Manchester«. Med tanke på Electronics debutalbum vill man därför gärna tro att Identity nu fått en idé till ännu en T-shirt. Texten på bröstet skulle i så fall lyda: »And then, on the seventh day, God introduced Bernard Sumner to Johnny Marr«. Att dessa två giganter gör en skiva tillsammans ter sig nämligen som en önskedröm så osannolik att man undrar om det inte är gudomliga krafter som gjort den verklig. Johnny Marr, känd från åttiotalets bästa band, The Smiths. Och Bernard Sumner, känd från åttiotalets näst bästa band, New Order. Enbart att se dessa båda vid samma busshållplats skulle berättiga till ord som »magi« eller »rockhistoria«. Att de på skivan dessutom gästas av åttiotalets tredje bästa band, Pet Shop Boys, gör att slutresultatet blir på gränsen till fänigt. Ty om Electronic inte hade bildats självmant, så hade nog någon pretentiös journalist (moi?) förmodligen bestämt sig för att uppfinna dem. Men Electronics debutalbum är faktiskt till 100 procent verklighet. Efter att ha levt med skivan en vecka kan det nu avslöjas att den till 95 procent också lever upp till förväntningarna. Det låter mycket New Order; mest beroende på Bernards karaktäristiska sång, men också på att Johnny förmodligen håller igen sitt gitarrspel. Den som väntar sig att bli överkörd av Smiths-gitarrer tunga som en dubbeldäckare lär därför bli besviken. Den som däremot väntar sig strålände popmusik, likt ett ljus som aldrig slocknar, blir bönhörd tio gånger om. Nästbäst av de tio låtarna är Neil Tennant-duetten *Getting away with it*, som dock varit ute på singel i drygt ett år.

Allra bäst är *Reality*, spår två, som är lika briljant, lika väldisponerad som ölglasunderläggen på Dry Bar. Den baren ligger dock inte på Cross Street, där man köper T-shirts, utan på Oldham Street, cirka 300 meter därifrån.

Nöjesguiden, april -91
(underkänd)
FEARGAL SHARKEY
Songs from the Mardi Gras
(Virgin)

ALLA HAR VI våra mål här i livet. Feargal Sharkeys verkar vara att så snart som möjligt bli ännu tråkigare än Paul Young. Man kan dock kanske tycka att ett sådant mål är lite väl högt ställt — Paul Young är numera så tråkig att man sannolikt måste rulla in Claus von Bülow's ex-fru i en skivstudio för att överträffa honom — men faktum är att ambitiöse Feargal här faktiskt är bra nära att lyckas. För det första har vi låtarna. Eller vad sägs om amerikansk västkustrock på valium i kombination med brittisk nattradio-rock som till och med Chris Rea hade ratat? För det andra har vi produktion och arrangemang. »In genom ena örat och ut genom det andra« är den mest positiva av alla klyschor jag orkar gräva fram, men bättre förslag får gärna skickas in med brev. Märk kuvertet »Chris De Burgh«. Och för det tredje har vi energin. Det finns ingen energi. Att därför påstå att denne Feargal Sharkey skulle vara densamme Feargal Sharkey som en gång var med i saliga Undertones (ett av alla tiders bästa popband) tror vi därför inte ett dyft på. Denne figur måste vara något som clonats fram i Kalifornien.

HÅRDROCKENS REVANSCH

[NÖJESGUIDEN, SEPTEMBER 1991]

ALLA SOM SETT hur Arnold Schwarzenegger behandlas i *Terminator* vet också hur hårdrocken brukar behandlas i massmedia. Först skjuter man den i sank med ett kulregn av föraktfulla recensioner. Angreppet genomförs med våldsam, rent av dödlig kraft, men hårdrocken reagerar inte ens. Den borstar bara av sig flisorna från stålhöljet och klampar sedan envist vidare.

Därefter bombarderas hårdrockens mest känsliga delar, det vill säga texter och kläder, med napalm och nitroglycerin, men inte ens det ger någon effekt. Hårdrockmonstret vaggar oberört framåt mot nya erövringar. Terminator med eyeliner och nitarmband laddar sedan om, samtidigt som han möjligen även skruvar fast en och annan reservdel, och sätter därefter fingret mot avtryckaren. »Hasta la vista, baby.« Och ytterligare en av sammanlagt miljontals skivköpare är besegrad.

Ingenting tycks kunna stoppa hårdrockens framfart.

För varje dag som går, desto starkare och mer skoningslöst framgångsrik blir den.

I USA och Japan, världens två största skivmarknader, säljs det 1991 fler hårdrocksskivor än någonsin tidigare.

I England, där hårdrockband vanligen brukar hamna i bakgrunden för pop och dansmusik, rusar den osannolika singeln *Bring your daughter to the slaughter* med Iron Maiden plötsligt upp på topplistan första plats samma vecka som den släpps.

I Sverige, landet som uppfunnit nyckelharpan och fostrat Alice Babs, står trehundra death metal-fans i en trång liten gränd i Gamla Stan i Stockholm och väntar på att skivaffären House of Kicks ska öppna.

Dagen innan hade affärens ägare, Calle von Schewen och Johan Hargeby, satt in en liten annons och meddelade att Morbid Angel var i stan för att signera skivor. »Och annonsen var verkligen liten«, understryker Calle. »Ett vanligt kungäfrimärke ter sig gigantiskt jämfört med det utrymme vi hade råd med.«

Eftersom Morbid Angel, ett minst sagt extremt band från Florida med låttitlar som *Lord of all fevers & plague*, aldrig ens varit i närheten av något som liknar en topplista, så hade Calle och Johan heller inte väntat sig att det skulle komma särskilt mycket folk.

Men folk kom det. Redan innan affären ens hade öppnat stod det hundratals långluggade death metal-fans och väntade tåligt utanför. Och sedan bara fortsatte det. Hundratals fans, många av dem i svart *God of lies and greed*-tröjor, vällde in och de fyra Morbid Angel skrev och skrev och Calle och Johan, som normalt bommar igen House of Kicks vid sextiden, fick hålla öppet ända till halv tio på kvällen.

– Bandmedlemmarna själva var helt saliga, de hade aldrig tidigare varit med om något liknande, säger Johan. Efteråt, när alla till slut hade fått sina autografer, kom gitarristen Trey Azagthoth fram och dunkade oss i ryggen. »Wow, man. Sweden must really be the leading death metal country in the world.«

House of Kicks, som säljer långt mycket mer än bara death metal, är ett bra exempel på hur stor hårdrocken i Sverige har blivit. House of Kicks startade 1985 enbart som en skivaffär i Stockholm, men är nu en hel affärsrörelse som distribuerar skivor över hela landet. Omsättning: 10 miljoner kronor.

– Det är nästan ingen i branschen som fattat hur många vi faktiskt säljer, säger Johan. När vi var på den stora Midem-mässan i Frankrike i våras kom det fram folk från de stora skivbolagen och ville diskutera den »nya« hårdrocken. »Vi har hört att det går bra för er grabbar. Är det sant att ni säljer nästan 500 exemplar per skiva av de där death metal-banden?« När vi

sedan talade om att vi faktiskt sålt 4.000 (fyra tusen) exemplar av Morbid Angels *Blessed are the sick*, detta enbart i Sverige, så trodde de att vi drev med dem. . .

Ryktet om den nya hårdrockens framfart i Sverige har nu även spritt sig till utlandet. Det är inte bara Morbid Angel som anser att Sverige är »the leading death metal country in the world«. Talangscouter från storbolagen i England och USA har också riktat blickarna hit.

Entombed, ett band från Skärmarbrink i Stockholm, har till exempel skivkontrakt med bolaget Earache i England, och bandets debutalbum, *Left hand path*, har hittills sålt i 60.000 exemplar världen över. Ett annat svenskt band, Dismember, fick nyligen kontrakt med tyska bolaget Nuclear Blast och har sålt 20.000 exemplar av sin debut-LP på knappt tre veckor.

Det mest anmärkningsvärda med dessa båda band är hur de fick sina skivkontrakt.

Uffe Cederlund, 20-årig gitarrist i Entombed, förklarar:

– De allra flesta death metal-band sprider sitt rykte via kassetter. Flera legendariska band, som till exempel amerikanska Massacre och Death, hade kassetter i omlopp i fyra-fem år innan de gjorde någon skiva. Det är heller inte bandmedlemmarna själva som sprider kassetterna; det är fans som kopierar och byter och säljer till varandra.

– Samma sak hände med den första demo vi gjorde med Entombed. Något av våra fans, vem har vi ingen aning om, måste ha skickat vår demo till Earache i England, utan att vi visste om det. Därför blev vi minst sagt förvånade när bolaget plötsligt ringde upp oss och erbjöd skivkontrakt. Så enkelt var det faktiskt.

Dismember, som låtit smörja in sig i grisblod på sitt skivkonvolut (»Vi fick bada i Riddarfjärden efteråt för att få bort det«) och som är det störst svenska death metal-bandet efter Entombed, halkade in på världsmarknaden på samma bananskal.

– En dag kom det ett samtal från Tyskland, säger Fred Östby, 19-årig trummis i Dismember. Det var från en kille på Nuclear Blast som på konstiga omvägar hade fått tag på en demokassett vi hade gjort. Och någon

vecka senare hade vi skrivit kontrakt.

Men det är inte bara svenska death metal-band som skapat rykte om sig utomlands.

De senaste två-tre åren har det dykt upp mängder av svenska hårdrockband, band av alla tänkbara arter och avarter, varav många har det gemensamt att de trots sina framgångar utomlands fortfarande är i det närmaste helt okända i Sverige.

Ved beror detta på? Är inte de svenska skivbolagen intresserade?

– Jo, intresserade är de definitivt, säger Johan Hargeby på House of Kicks. Visserligen var nog de flesta svenska skivbolag rätt kallsinniga till det här för några år sedan, men nu, när de sett försäljningssiffrorna, märker man att de blir fler och fler som är ute och jagar.

– Att de utländska bolagen nästan ändå alltid hinner före tror jag beror på att kunskapen om just den här musiken är rätt liten bland de stora svenska skivbolagen. För att förstå sig på death metal, och ny hårdrock över huvud taget, krävs det nog att man själv gillar musiken. Annars går man lätt vilse.

Per Kviman på Wire Records är en av de som håller dörrarna öppna för nya svenska hårdrockband. Wire har redan till exempel Lädernunnan (vilka alltid legat på gränsen till hårdrock) och bland bolagets nysatsningar märks bland andra de omskrivna Straight Up samt helt färska Stonecake från Borlänge; ett band som knappast kan stämplas som hårdrock men som åtminstone delvis tangerar Faith No Mores och Living Colors områden.

– Jag skulle gärna skriva kontrakt med fler bra hårdrockband, med det är rätt knepigt att hitta dem, säger Per Kviman. Faktum är att det bästa sättet att hitta nya svenska hårdrockband är att köpa tidningen Metal Hammer . . . Det låter absurt, men det är till den tidningen, och inte till de svenska skivbolagen, som de flesta svenska band skickar sina demotejper. Studerar man sedan Metal Hammers sidor med förstoringsglas kan man få många bra tips.

Alla man pratar med i skivbranschen är också eniga om att svensk hårdrock håller på att förändras.

Peo Berghagen på Polygram, som bland andra har Electric Boys i sitt

stall, är sannolikt den mest kända talangscouten i Sverige vad det gäller inhemska hårdrock. Peo Berghagen får en ständig ström av demotejper från svenska hårdrockband; »minst fyra-fem i veckan«.

– Vad jag märkt de senaste två åren, är hur svensk hårdrock i gemen håller på att förändras, säger Peo. Tidigare hade nästan alla hårdrockband symfoniska rötter. Det var ganska bombastisk hårdrock i stil med Europe, Treat och den typen av band.

– Men nu, vilket tydligt hörs på de flesta demokassetter jag får, har de flesta svenska band andra förebilder. Många som kontaktar mig har naturligtvis lyssnat mycket på funkhårdrockband i stil med Electric Boys, men annars är det genomgående den tuffare, slamrigare stilen som gäller. Guns N'Roses har helt klart betytt enormt mycket.

Guns N'Roses. Det mesta som går att skriva om det bandet har redan skrivits, men det är anmärkningsvärt hur ett band på så kort tid kunnat förändra så mycket. Inte bara musikaliskt — mer om det längre fram — utan kanske framförallt visuellt.

Slash, Axl W Rose och de andra i Guns N'Roses har sett helt nya former för hur ett hårdrockband bör se ut. Susanne Ljung, en av de svenska journalister som skrivit mest och bäst om hårdrock, menar att den största förändringen med hårdrocken är att den blivit »snuggar«.

– Det är en enorm skillnad om man tittar på hur banden sett ut före och efter MTV, säger Susanne. I begynnelsen var hårdrock något som spelades av folk som var skickliga instrumentalister; gamla bluesfarbröder som lysnade på Bach och Beethoven och som också såg ut därefter.

– Titta till exempel på den första upplagan av Whitesnake, då Jon Lord och dom fortfarande var med, och jämför med det nya Whitesnake, som konstruerats med tanke på MTV. Först såg de ut som efterblivna pubrockare med valrossmustascher. Nu är det istället solbränna, Los Angeles-blont hår, muskler och heroinsmala kroppar. I stort sett som Guns N'Roses med andra ord, fast kanske lite prydligare.

Kontentan av det Susanne Ljung och Peo Berghagen säger är att hårdrocken helt enkelt blivit mindre symfonisk och mindre pretentiös, om

man så vill. Den nya hårdrocken är istället tuffare, snabbare, hårdare.

Mer energi än ekvilibriem.

Mer Slash än Schubert.

Eller mer punkän »pudlar«, vilket är Nick Vahlbergs (i Nomads) benämning på »alla våffelpermanentade figurer i Joey Tempest-skolan«.

Många menar därför att ordet »hårdrock« för länge sedan har förlorat sin egentliga innebörd.

För om Bon Jovi och Europe är hårdrock, vad är då Morbid Angel och Entombed?

»Heavy metal«, som är det engelska ordet för hårdrock, myntades ursprungligen av William Burroughs i boken *The naked lunch*. Någon medlem i gruppen Steppenwolf läste boken och sjöng sedan om »Heavy metal thunder« i klassikern *Born to be wild* från 1986; en av de första riktiga hårdrocklåtarna.

Och Steppenwolf lät verkligen som tung metall och spelade verkligen hård rock, men sedan den dagen har termen hårdrock kommit att symbolisera långt hår och nitbälten snarare än hård rockmusik.

I ett specialnummer av tidningen *Musician*, ett nummer som enbart handlar om hårdrock, konstaterar journalisten Dave DiMartino redan i ledaren att »heavy metal no longer exists«; detta motiverat med att det är omöjligt att sortera in så vitt skilda grupper som Bon Jovi, Slayer och Living Color i samma fack.

Tittar man på den nuvarande svenska musikscenen märker man också att det gigantiska gap som länge rymts i det pyssenysselilla mellanrummet mellan orden »hård« och »rock« är på väg att försvinna.

Studerar man till exempel den nuvarande upplagan av Nomads, ett band som alltid stämplat som hård rock i motsatsen till hårdrock blir förvirringen uppenbar. Nomads hår blir längre och längre. Nomads låtar blir tyngre och tyngre och tyngre. Och när bandets nye producent Chips K från Sator plötsligt hoppar upp på scenen, som han gjorde under bandets bejublade spelning i Hultsfred, då blir skillnaden mellan Nomads och hårdrock minst sagt diffus.

Tre gitarrist med halvmeterlånga Slash-luggar står längst fram i frontlinjen och dunkar med huvudet på det typiska death metal-manér . . . Vad är det som säger att inte det är hårdrock?

– Om det vore upp till mig skulle jag gärna beskriva Nomads som ett hårdrockband, säger Nick Vahlberg, bandets helfigur. Vi spelar ju verkligen hårdrock och min favoritmusik är hård, snabb och tung rockmusik. Men problemet med ordet »hårdrock« är att det numera är så nedsmutsat. Nomads har absolut ingenting gemensamt med alla dessa jävla pudlar som står och lirar löjliga power ballads.

– Jag vill heller inte bli sammankopplad med alla de där Kalle Anka-heroïnisterna som nu väller fram, tillägger Nick. Guns N'Roses har förvisso kanske gjort en och annan rätt bra låt, men det känns lite beräknat på något sätt. Det är för mycket image, för lite vräk. Däremot älskar jag många av de här death metal-banden, framförallt Entombed. Det är Sveriges absolut bästa scenband.

Pratar man med de svenska death metal-banden märker man att de är inne på liknande tankegångar. Såväl de nämnda Entombed som Dismember säger sig ha betydligt mer gemensamt med det som kallas hård rock, som till exempel punk, än med alla »dom där gamla hårdrockspökerna«.

– Jag tror att den musik som Iron Maiden och Judas Priest och de där gamla banden spelar är på väg att dö ut, säger Nicke Andersson, 19-årig trummis i Entombed. Det är bara 27-åringar och äldre som lyssnar på sådan hårdrock. Ingen vi känner köper plattor med den typen av band.

Entombeds gitarrist Uffe Cederlund, 20, tillägger:

– Jag tror också att folk i vår ålder har en mer öppen attityd än många av de äldre i hårdrocksvängen. Bara för att vi själva spelar death metal betyder inte det att vi bara lyssnar på den sortens musik. Alla i bandet har till exempel lyssnat minst lika mycket på punk som hårdrock. Självt gillar jag också band som Lemonheads och Buffalo Tom; »vanliga rockband«.

De nya svenska hårdrockbanden lever heller inte upp till den traditionella hårdrockmyten. Myten om att den mest avancerade litteratur en hårdrockare läser är varningstexten på en hårsprayburk.

– Jag har alltid retat mig på att man klassificerar hårdrock som medvetet dum musik, säger Nick i Nomads. En annars välmenande recensent skrev i en mycket positiv recension av vår skiva att den musik Nomads spelar är anti-intellektuell, vilket upprörde mig rejält.

– Band som Mötley Crüe och Iron Maiden är säkert stolta över att vara anti-intellektuella, men i fallet med Nomads, och den musik jag gillar, är sanningen snarare precis tvärtom. Vår ambition är definitivt att göra musik med hjärna, smart hårdrock. Och jag är oerhört less på myten att hårdrock är något som de sämsta killarna i plugget ägnar sig åt.

Death metal, för att åter knyta an till det, är kanske det bästa exemplet på att den nya svenska hårdrocken varken är dum, gammal eller tråkig.

Entombed, som pryder denna månads omslag på Nöjesguiden, gjorde till exempel dundersuccé vid årets Hultsfredsfestival. Per Mortenson i Dagens Nyheter och Stefan Malmqvist i Svenska Dagbladet hyllade dem som festivalens bästa band i sina recensioner. En timme efter Entombeds spelning bad dessutom festivalens stjärna, Thåström, en av arrangörerna om en tjänst. »Du, kan du inte fixa fram en CD med dom där Entombed åt mig?«

Att en musikform med ett så destruktivt namn som »death metal« faktiskt kan upplevas som både positiv och livsbejakande förvånar säkert den som inte sett Entombed på scen.

Entombed på scen i Hultsfred var . . . förödande. Scenen var ett enda stort moln av tjock vit, rök, ett moln så kompakt att det var omöjligt att urskilja trumslagaren den första halvtimmen, och längst fram skymtade man fyra, långa svarta luggar som spelade som det gällde livet.

Efteråt, efter en spelning som gav tillbaka hårdrocken dess anseende, frågar jag trumslagaren Nicke Andersson om han verkligen kunde se något mitt i all den där röken. »Nej, ingenting. Men häftigt var det.«

Det allra mest utmärkande med death metal är ändå själva sångstilen. Säger man att sångaren låter för djävligt uppfattas det som beröm.

– Målet är att det ska låta ungefär som den besatta tjejen i *Exorcisten*, förklarar Entombeds Uffe Cederlund. Man ska väsa och skrika så brutalt som möjligt. Det gäller att ta i precis härifrån (han pekar på övre delen av

magtrakten) och sedan bara ”scchhwweizzeääööuu”. Så, ungefär, sjunger en riktigt bra death metal-sångare.

Mest berömd av alla sångare i genren är kanske Kam Lee i amerikanska Massacre. Hans rosslande Hades-harklingar är så fullständigt osannolika att gruppen ansett sig nödgad att skriva »There are no vocal effects on this album« på konvolutet till sitt debutalbum *From beyond*.

Texterna i death metal, som ej går att uppfatta utan textblad, handlar uteslutande om död och djävlar, död och djävlar och, ibland, undergång och förintelse.

Alla grupper, inte minst Entombed, har naturligtvis fått höra en del kritik för detta — och det är säkert bara en tidsfråga innan Sara Lidman upptäcker dem — men de betonar att det naturligtvis i första hand handlar om humor, om även ganska svart sådan.

– När någon frågar mig brukar jag jämföra med skräckfilmer, säger Nicke Andersson. Vem kan till exempel ta en film som *Evil dead* på allvar? Vi gör faktiskt det här med glimten i ögat. Förstår man inte det kan man nog inte förstå hårdrock eller skräckfilm över huvud taget.

Entombed har när detta skrivs sålt 60.000 exemplar av sitt debutalbum, vilket är en svindlande siffra, och faktiskt jämställer dem med artister som Titiyo och Eric Gadd.

Hur stort kan då death metal egentligen bli? Är inte musikstilen för extrem för den stora massan?

– Det kan kanske tyckas så, men tänk på Metallica, säger Johan Hargeby på House of Kicks. När Metallica kom fram beskrevs de som ett av de mest extrema banden någonsin och ingen, ingen, kunde ens drömma om att de skulle klättra upp på topplistor. Idag säljer Metallica i miljonupplagor världen över.

Klas Lunding på skivbolaget Telegram Records, som aldrig varit rädd att satsa på osäkra kort och »smal« musik, tror definitivt att den nya hårdrocken kan bli stor även bland den breda publiken.

– Absolut, säger Klas. framförallt så tycker jag själv, personligen, att death metal och speed metal är väldigt kul och man måste lita på sin egen

smak. Jag har faktiskt även rätt långt gångna planer på att starta någon form av samarbete med killarna på House of Kicks. En svensk etikett för ny hårdrock skulle verkligen behövas.

Om samarbetet mellan Klas Lunding och House of Kicks går i lås skulle det betyda att en gigantisk cirkel är på väg att slutas.

På den allra första skiva som Lunding gav ut, en samlings-EP med punkband från klubben Musikverket, medverkade det obskyra bandet Quiz Kidz; ett band där just Calle von Schewen från House of Kicks ingick. Och, tro det eller ej, Calle von Schewen är faktiskt släkt med den Calle Schewen som Evert Taube sjunger om i Calle Schewens vals.

»Det är min farfars far som Evert sjunger om«, säger Calle.

När Calle von Schewen mitt under Entombeds spelning i Hultsfred tillsammans med hundratals andra hoppar upp på scenen och ägnar sig åt »stagediving«, det vill säga dyker ner i publikhavet, undrar man inte om Evert ler i sin grav.

Då var det vals. Nu är det death metal.

Eller som det heter i de renläriga death metal-kretsarna:

Blasphemy rules!

JULIO IGLESIAS

LIBRA (CBS)

[EXPRESSEN, AUGUSTI 1986]

Den olycksfågeln som kickade Real Madrids andremålvakt på benet för en sisådär tjugo år sedan kan knappast ha anat vilka förödande konsekvenser hans spark skulle få.

Om inte den olyckan inträffat hade musikvärlden antagligen besparats denne vämjelige spanjor och hans välartikulerade gåspningar till sånger.

Enligt legenden var nämligen Julio Iglesias en mycket lovande fotbollsspelare som skadades, blev sängliggande, fick en tröstegitarr och låg sedan och ylade tills han blev frisk.

Och på den vägen blev det.

Julio bytte fotbollen mot en mikrofon. I stället för B-målvakt blev han B-artist och har sedan dess haft enorma framgångar i spansktalande länder med sina drypande schlagers. I fjol erövrade han även Sverige och stora delar av västvärlden.

Nya LP:n innehåller tio sånger, en på engelska och nio på spanska. Samtliga så usla att man inte vet om man ska skratta eller gråta.

Visserligen är det inget fel på bra drypande schlagers, men något hems-kare än dåliga drypande schlagers finns knappast.

Sensmoral: Skänk aldrig en gitarr till en skadad fotbollsspelare. Och om du upptäcker att någon redan gjort det? Slå sönder gitarren och gipsa igen käften på sjuklingen.

DEN FÖRSTE KEJSAREN

ETT PORTRÄTT AV BORDSHOCKEYPIONJÄREN
GÖRAN AGDUR

[BORDSHOCKEYBIBELN, 1988]

Det är julafton i Sundsvall 1959. Klockan tickar mot en ny dag, klapputdelningen är avslutad och far i huset öppnar hemlighetsfullt dörren till den största garderoben. Överaskningen är väl inslagen, men varken den femårige sonen Göran Agdur eller hans två äldre bröder har några svårigheter att gissa vad det är. Ett hockeyspel. Ett riktigt hockeyspel med plätgubbar. När den yngste sonen en stund senare lyckades göra sitt första mål kunde han knappast abna att det var på detta sätt han i framtiden skulle sköta sin försörjning.

Göran Agdur arbetar som halvprofessionell bordshockeyspelare. Efter segern i det första Sm som arrangerades 1982, har han åkt runt och spelat vid ett otal evenemang i såväl Sverige som utomlands. Numera sitter han långt ifrån säker överst på tronen, det är ett tio-tal jämnbördiga spelare som konkurrerar om den platsen, men det är fortfarande Göran Agdur som är det stora namnet utåt. En gång kejsare, alltid kejsare.

En arbetsdag för en bordshockeyspelare kan se ut på många olika sätt. Det kan vara inspelning på videofilm, det kan vara uppvisning på någon mässa. Ett par gånger om året brukar han också åka ut på turnéer och spela utmanarmatcher på varuhus runt om i landet: Alla som vill får möta Göran i en match först till 5 med 3-0 i handikapp. De som lyckas vinna får ett gratis

spel-

»Det är roligast att spöa stöddiga typer som kommer i grupp. De brukar jag klä av så snabbt som möjligt. När jag förlorar, vilket brukar inträffa i en eller två matcher per gång, brukar jag göra det mot någon ensam, blyg person som knappt törs komma fram till spelet. Helst medan de stöddiga fortfarande står och tittar. Det är alltid samma härliga känsla att se vinnarens ögon. Folk blir så lyckliga när de får ett gratis spel«

Knappast någon annan idrottsman har mött så många olika motståndare som Göran Agdur. I tio års tid har han spelat överallt där han kommit åt. På tåg och båtar, på torg och gator. Det senare ledde vid ett tillfälle till att han blev polisanmäld för störande av allmän ordning. Vi citerar polisinspektör Ekstrands rapport från den 16:e juli 1985: »Dag som ovan kl 19.30 fotpatrullerade jag och polisinspektör Hansson tillhörande rb 3240 på Västerlånggatan i G:a stan. Utanför nr 57 vid korsningen Tyska brinken Västerlånggatan satt Agdur och hade ställt upp ett ishockeyspel vid trottoaren ute på gatan. Han spelade med den som ville ställa upp och han sa att de fick sätta de pengar de ville. På bordet vid spelet såg vi att det låg 20 kronor. Runt omkring hade samlats åskådare vilka täckte ung två tredjedelar av gatan. Agdur hade inget tillstånd till att användande av allmän plats och torde därvid ha begått brott mot AOS andra paragraf. Uppställningsplatsen bestod av ett bord, med spelet på samt en stol vid vardera kortsidan. Detta arrangemang upptog ca 2 kvadratmeter av gatan«.

Fallet ansågs så allvarligt att det togs upp av åklagarmyndigheten innan den avskrevs. Sedan dess måste Göran alltid söka tillstånd hos polisen för »Uppvisning i hockeyspel« innan han får spela på gatorna.

I andra länder har reaktionerna mot spel på allmän plats varit odelat positiva. Göran har spelat i de flesta europeiska länder, från Åland i norr till Italien i söder. »Sicilien var verkligen något speciellt. Jag var längst nere i klacken och spelade på badstränder. Det var rätt häftigt att kunna slå pucken rätt i havet! Italienarna var överlag mycket intresserade och kärde sig snabbt att spela hyfsat. Ett par veckor tidigare var jag och spelade på kullerstensgator i Nottingham. Där var folk långt ifrån lika fingerfärdiga.

De visste inte vad hockey var för något«

Det verkliga eldprovet för Görans internationella spelande kom våren 1987. Med ett hockeyspel i handen åkte han den transibiriska järnvägen med sikte på Kina och Japan. Vi slår upp dagboken från den 24/2 »Klockan 14.55 (Moskvatid) skjuter min vagnvärd Kinas kanske första mål någonsin på hockeyspel. Pucken glider in långsamt, mitt i målet, sedan jag låtit min Honken vila mot ena stolpen, med blicken ut mot den ryska tajgan. Efteråt ger jag en »babushka« i restaurangvagnen hennes gamle favorit Rauglin, och när jag ser att dom andra där inne också vill ha, hämtar jag Tumba (jag har för säkerhets skull tagit två Tumba med mig) och Nisse Nilsson. Den ryske kocken skriker högt »Tumba Johansson«! Det är uppenbarligen den enda svenska han kan«

Väl framme i Peking, efter att spelet häpet undersökts av mongolska tullpoliser, tog Göran med sig det till Himmelska Fridens Torg. »Det var en otrolig känsla, kanske den finaste bordshockeystund jag upplevt. Redan någon minut efter att jag plockat upp spelet skockades folk runtomkring. Små barn, kvinnor, äldre män i blå Mao-kostymer. Det roligaste var att de reagerade på helt andra saker än vad vi gör här. När backen råkade tappa pucken längst nere i hörnet började alla skratta! Och när jag så snabbt som möjligt snurrade med två spelare som inte ens var i närheten av pucken, trodde jag att folk skulle dö av skratt! Saker som mottas helt vanemässigt hemma, fick helt plötsligt ett värde de aldrig tidigare erkäntss. Alla lärde sig dessutom spela häpnadsväckande snabbt. Tillslut var vi så många som spelade på samma gång att jag själv bara höll i en enda spelare...Anders Hedberg«

Efter Peking for Göran till Shanghai för att ta båten till slutdestinationen Japan. Vi slår än en gång upp dagboken: »På morgonen den 7/3 kliver jag ombord på fartyget Jian Zehn. När vi far ut mot havet på Huangfloden träffar jag tre trevliga japaner från Kobe och Yokohama, som visar sig vara mycket nyfikna på hockeyspelet. Det blir en turnering under kristallkronorna i båtens restaurang. Intensiteten i matcherna gör att jag inte känner hur mycket det börjar gunga. Vi har för länge sedan flutit ut ur Huang-

flodens utlopp och befinner oss mitt på havet. Till slut börjar pucken röra på sig utan att vi nuddar den! Jag tittar ut och ser att havet rasar. Sedan följer en mardrömsnatt där jag obönhörligen dras med i våldsamma dyningar. Japan känns mycket avlägset...«

Resten av båtresan var turligt nog lugnare och när Göran slutligen kom till Tokyo väntade en rad aktiviteter. Han fick dels uppvisningsspele på varuhus, dels medverka som hedersgäst vid de japanska mästerskapen. När tävlingen var avslutad fick Göran gå upp till bevis mot de fyra bästa, »Jag slog alla ganska lätt, men åtminstone ett par av dem får anses som stora framtidslöften. Japan kan bli farligt i ett VM! Det roligaste var ändå att så många tjejer deltog. Nästan 30 procent! Dit har vi fortfarande mycket långt i Sverige...«

En av anledningarna till att Göran Agdur blivit så framgångsrik inom bordshockey är ett starkt och genuint ishockeyintresse. Han har själv spelat i flera olika pojklag och utbildade sig till domare i början av sjuttioalet. Våren 1985 blev han, efter en seger i en bordshockeyturnering, inbjuden till Ishockey-VM i Prag. När Göran checkade in upptäckte han att han bodde på samma hotell som det sovjetiska landslaget.

»Tack vare en engelskspråkig journalist från Leningrad Worker lyckades jag bestämma möte med flera av spelarna. Jag visade spelet, lät dem spela mot mig och alla var mycket vänliga. Tränaren Tichonov såg imponerad ut när tolken presenterade mig som svensk mästare i bordshockey. Jag gav honom ett helt ryskt lag, som jag själv målat, och han gav mig en tjock bok med rysk hockeyhistoria, en vimpel och en klubba med hela landslagets autografer«

De två spelare som visade sig allra mest intresserade var Drotsdetskij och Krutov. »Drotsdetskij var oerhört sympatisk. Vi spelade om och om igen, han blev mer och mer intresserad o ltuegn må frestelsen att skänka honom spelet. När jag dessutom gav honom Firsov, hans idol, såg han nästan tårögd ut. När krutov kom krävde han att få alla spelare som jag hade med mig. Han blev rätt sur när jag sa att han bara kunde få en.«

Vid sidan av sin ungefärliga halvtidstjänst som bordshockeyproffs

arbetar Göran Agdur som musiker och pianolärare. Han hatr gjort flera egna LP-skivor med egenhändigt komponerad pianomusik, och brukar även ackompanjera sin bror , som är illusionist (läs: trollkar), när denne åker ut och uppträder på olika festivaler i Sverige och Europa. Varken detta eller bordshockeyn ger dock några större pengar, men Göran tycker ändå det är värt mödan.

»Många frågar om jag aldrig tröttnar på bordshockey, men jag tycker faktiskt det är lika roligt fortfarande. Spelet kräver en blandning av teknik och fantasi, det slutar aldrig att fascinera mig. Variationsmöjligheterna är oändliga. Dessutom har jag en son, Sebastian, som allt oftare vill spela. Det lär nog dröja åtskilliga år innan jag går i pension!«

Nöjesguiden, maj -94
 (urusel)
 LEVEL 42
 Forever now
 (RCA/BMG)

MARK KING ÄR TILLBAKA! Den virtuose basisten i Level 42! Mannen som kan spela så intensivt på sin bas att han måste ha ett skydd på tummen! Ett litet skydd i svart läder! The king of the slap bass! Kungen av Chalmers-funk! Akademisk funk som inte svänger! Det är intressant att studera hur en CD-skiva klarar ett kast från tredje våningen. Asken splittras, själva disken tycks klara kraschen tämligen hyggligt. Precis där, när bussen kör över den, klyvs den dock på mitten.

LONDON I OKTOBER

[VECKOREVYN, NOVEMBER 1988]

NOG HAR JAG varit medveten om fenomenet acid house — jag har till och med själv skrivit om det — men det dröjde ända till klockan 22.00 förra fredagen innan jag exakt insåg hur stor och säregen denna nya subkultur faktiskt är. Då, i kön utanför *Mud Club* i London, fick jag nypa mig i armen åtskilliga gånger.

För det första var det kläderna.

Ingen hade ytterkläder. Trots att det var en kall, fuktig Londonkväll var alla iklädda T-shirts eller blommiga skjortor samt trasiga 50:or och gula, gröna eller röda Converse. Många hade också kortbyxor och jag noterade till och med några typiska North London-flickor iklädda bikinis (!).

För det andra var det folks beteende.

Det enda som hördes i den trånga, smutsiga gränden, där kön ringlade fram, var trafiken från Charing Cross Road, men ju närmare tiden led mot det magiska 22.30 — då portarna öppnades — desto fler var folk som dansade.

Kanske hörde de musik inuti sitt eget huvud, kanske värmdes de bara upp, jag vet inte, men att se sommarklädda Londonbor dansa till trafikbuller i en gränd en ruggig höstkväll är en syn man knappast glömmer.

I dörren möttes man av den kanske siste överlevande från Blitz-tiden, en hårt sminkad figur iklädd kungakrona och mantel med hakan högt i vädret synade alla gästerna, och när man väl trängt sig fram till dansgolvet var det

bara att ställa sig i ett hörn med sina gula Holsten (alla andra käkade piller och drack läsk) och vänta på att skådespelet skulle börja.

Det förträffliga discoteamet Jay Strongman (känd för sina danskolumner i bland annat *The Face*) och Mark Moore (mannen bakom S-Express) gjorde ett tappert försök att spela hip hop och rare groove den första halvtimmen, men Balearic Beat-ungarna var måttligt imponerade och dansgolvet var under den timmen aldrig mer än halvfullt.

Några minuter efter elva lade Strongman sedan ner skivnålen på kvällens första acid house-skiva.

Och då kom explosionen.

Folk kastade sig in på dansgolvet och de som inte fick plats dansade lika glatt i gångarna.

Snart hördes också de beryktade skriken. »Aciiiiid!« »Aciiiiid!« »Aciiiiid!«

Efter det gensvaret gick det naturligtvis inte att spela något annat än acid, acid, acid resten av kvällen.

Dansgolvet böljade sig fram och tillbaka som vattnet i en swimmingpool ombord på en Tor Line-båt, och Mud Clubs ökända dansgolvsvärdinna — en smällfet madam iklädd ett brandgult draperi med rött läppstift klemt över hela ansiktet — stod hela tiden dansande (läs: skvalpande) på sitt podium och bestämde takten . . .

Efter en sådan upplevelse kan man inte annat än börja älska den musiken.

För trots det monotona house-dunket, trots de iskalla syntslingorna, så är acid house faktiskt varm musik.

Tror ni mig inte så leta reda på till exempel *Can You Party* med Royal House och *The Party* med Kraze, de två största acid-hitsen just nu och två utmärkta introduktioner till genren.

Därmed inte sagt att all acid är varm musik.

Sista kvällen i London packade vi in oss i två bilar och åkte till något mycket märkligt warehouse party två mil öster om ingenstans (någon sa Dockland) och den musik som spelades där inför 2.000 höghushöga dan-

sare var det mest iskalla och märkliga jag hört i hela mitt liv.

Inga melodier, inget groove, bara syraindränkta syntljjud.

Det enda jag kände igen var Mory Kantes *Yeke Yeke* och den spelades på 45 varv tillsammans med ett annat acid-spår . . .

Möjligen kan detta vara kul att berätta för barnbarnen, men, tro mig: det var inte särskilt kul att uppleva på plats.

MADRID

[SLITZ, JUNI 1989]

TITTAR MAN PÅ kartan blir den första frågan: »Hur fan kan man smälla upp en huvudstad mitt inne i landet, långt bortom allt vad vatten och floder heter?»

Tittar man i historieböckerna får man svaret. En viss Filip II var mycket förtjust i ordning och reda och rätta linjer. En dag plockade han fram en linjal och drog två diagonaler över sitt lands nästan kvadratiska karta. Mitt i krysset, där det på den tiden inte fanns något större än en landsortshåla, duttade han sedan prydligt dit en liten prick för huvudstaden.

Året var 1560 och även om fursten Filip förmodligen hade lika högt IQ som sina siffror till efternamn, så ligger Spaniens huvudstad där än idag.

Vårt första intryck av Filips kryss blir rätt surt.

Madrids stadskärna saknar helt Barcelonas intelligenta charm.

Istället för bar efter bar efter bar, är det monument efter monument efter monument.

Det mesta känns lite trögare, lite surare, lite mer statiskt. Det känns helt enkelt mindre katalanskt.

Flyger man direkt till Barcelona kan man knappast se skillnaden mellan det spanska och katalanska. Man kan möjligen läsa sig till det, men som jäktad turist uppfattar man lätt katalanskt och spanskt som olika stavningar på precis samma sak.

Den enda konkreta skillnaden vi märkte var i alla fall när vi såg fotboll på tv och några spanjorer stormade in och drog ned volymen och satte på

radion istället.

»Aha, ni har en Agne Jälevik här också?»

Icke. tv-sändningen var på katalanska.

Katalonien, där Barcelona är huvudstaden, har ända sedan 400-talet varit mer europeiskt än det övriga Spanien. Tack vare sitt geografiska läge, nära Frankrike, och sina djupt rotade traditoner har Katalonien alltid varit kulturellt självständigt; till viss del även under Franco.

Madrid, däremot, är något helt annat.

Det ska mycket till om förändringens vindar ska leta sig ner hit, mitt till det djupaste Spanien.

Monumenten står där och blänger på en. Gator och hus känns liksom totalitära på något svärförklarat sätt, och när man i ett skyltfönster mitt på en av stadens huvudgator ser helt humorfria små dockor av Franco, Hitler och Mussolini då börjar man verkligen undra.

Har det verkligen hänt något här? Var *La Movida* ett namn på en ny väg som bara sköljde över ytan?

Det är det den första bilden av Madrid.

Efter några dagar i staden blir den minnesbilden allt suddigare, allt diffusare, och börjar långsamt ersättas av något betydligt ljusare och färggrannare.

Vi träffar trevliga och hjälpsamma människor. Madrid är trots allt centrum för det mesta inom konst, litteratur och även rock, det är här alla skivbolag ligger.

Vi får också bättre adresser, hamnar på allt roligare restauranger och barer.

En lördagkväll ändras sedan allt.

Det börjar vid torget där vi bor, Plaza de Santa Ana.

Fram till nu har detta varit ett måttligt upphetsande torg med gnisslande lekpark och senila gamla gummor. Men ikväll, denna lördag, är det någonting helt annat.

Det är marknad och det är folk överallt. Alla barer är överfulla, folk hänger långt ute på trottoarerna, och det doftar svagt av utspilld Rioja och

nystekt kyckling.

Madrid lever.

Förvisso har staden säkert alltid levt, men det är först nu tre turister från Sverige inser det.

Fernando Rimblas, en redaktör för tidskriften *El Europeo* som vi intervjuar senare samma kväll, verkar faktiskt begripa något av våra diffusa amatörteorier om Madrids buttra fasad.

–Jag förstar vad ni menar. Kommer man från Barcelona är det nog väldigt lätt att bli besviken på Madrid. Men man måste förstå att det är två helt olika städer. De ser olika ut, folk i Madrid och Barcelona lever på olika sätt och folk går också ut på olika sätt.

–Barcelona har alla sina nya, designade barer. När folk går ut där går man till ett bestämt ställe. I Madrid är det helt annorlunda. Här hittar man inga designade barer som de i Barcelona. Folk i Madrid går istället ut på vissa gator, eller i vissa kvarter, typ »Vi syns runt Placa de Santa Ana mellan tio och tolv«.

Utelivet här är liksom rörligare. Det är inte så koncentrerat till vissa ställen. Det är mer gamla vanor som avgör vart man går.

Under resten av kvällen och natten följer vi sedan med Fernando Rimblas från det ena stället till det andra. En öl där, en torr sherry där, tapas en bit längre bort, och så mer öl, mer vin, mer . . .

Det blir en sån där kväll då Madrid plötsligt framstår som världens trevligaste stad.

El Europeo, den månadstidning Fernando Rimblas är redaktör för, är Spaniens kanske bästa tidskrift. Den är mycket snygg *Blitz* möter *Arena* möter *Esquire* och innehållet är tyngre, mer gediget än vad den typen av tidningar brukar innehålla.

Bland skribenterna märks hela Madrids (och Spaniens) ledande intelligenta, och tidningen lejer också ofta utländska författare och journalister. I höst (troligtvis blir det i september eller oktober) ska *El Europeo* göra ett temanummer om Sverige, där bland andra Lars Gustavsson ska skriva.

Vi har länge pratat om att göra något om Sverige, säger Fernando. Mån-

ga pratar ofta om Sverige i spansk politik. Man använder ofta Sverige som modelland för hur Spanien skulle kunna vara, vad det gäller allt från vård till försvar.

–Men det är ändå ingen som vet något om hur landet är egentligen. För mannen på gatan är Sverige möjligtvis svenska flickor, ingenting annat. Därför tänkte vi att det är på tiden att folk nu får veta något mer.

Senare under barronden kommer vi in på det ämne få i det åttiotalrusiga Spanien har lust att tala om – framtiden.

Fernando Rimblas ser inte ljust på tiden efter 1992.

–Det kommer att bli en jäkla smäll efter 08, helt klart. Under åttiotalet har folk spenderat som galningar på alla tänkbara plan utan att ha det minsta täckning för det. Visserligen är det något av en gammal spansk tradition att alltid göra av med mer än du tjänar, men nu har det gått mycket, mycket längre än så.

Den nya reformen inom EG kommer också att göra det mycket lättare att låna utomlands. Tidigare har en spanjor fått betala kanske 15 procent i låneränta, men i och med reformen kommer det plötsligt att gå att låna för 6 procent. Man kan ju tänka sig de konsekvenserna, säger Fernando och tittar sig runt om i baren.

Vi gör samma sak.

Runt omkring är borden packade med folk som dricker och skrattar.

Det är en väldig folkblandning alla tänkbara åldrar, alla tänkbara yrkesgrupper men i just det ögonblicket verkar de ändå alla ha en sak gemensamt.

Ingen tänker så långt som 1993.

RAVE

[EXPRESSEN, JUNI 1991]

CARI SÅG LJUSET för första gången 1988. Det var en sen kväll, det var i Hamburg, av alla ställen, och även om Cari inte visste exakt vad det var han såg, och vad han hörde, så förstod han just i denna stund, denna omtumlande kväll 1988, att hans liv nu plötsligt fått en mening. Det kändes nästan som om världen för första gången verkligen förstod honom; som om världen äntligen fattade vad det handlade om.

Senare lärde sig Cari att det han just bevittnat var något som kallades techno eller acid house, men det var inte namnet som betydde någonting. Det som betydde någonting var Ljuset, Ljudet och Den Heliga Basen.

Cari glömmer aldrig den fest då han för första gången presenterade Ljuset för sina kamrater.

Det var minst 50 personer i en källarlokal. Det var fruktansvärt högt, fast ändå inte riktigt lika högt som Cari hade hoppats på, och det var så trångt att svetten kondenserade på de svarta plastväggarna.

Kvällen innan hade Cari nämligen tejpats upp svarta plasticsäckar i hela rummet; allt för att det oavbrutna stroboskop-ljuset skulle ge maximal effekt.

Svartvittsvartvittsvartvitt. Och alla dansade som i trans.

Ändå var det något som saknades. Basen i Caris högtalare träffade lika hårt som en medicinboll, schwock, rätt i magen. Men ändå — det var inte detsamma som Den Heliga Basen han hade hört på den här klubben i Ham-

burg.

Cari trodde inte sina ögon när han såg annonsen i Gula Tidningen. I månader hade han letat efter en riktig »acid machine«, en Roland 303, en utgången raritet han hade läst var det hetaste heta i London, men nu fanns den plötsligt bara där. »Synthesizer till salu. Märke R. 303. Pris 500 kr.«

Den som sålde maskinen hade definitivt inte sett Ljuset. Det var en bonde i Piteå, fruktansvärt gammal, mer än 40, mer än dubbelt så gammal som Cari. Den gamle mannen, som använt maskinen som trumkomp när han skrev visor på akustisk gitarr, tyckte han gjorde en bra affär när Cari desutom erbjöd sig att själv betala frakten till Stockholm.

Cari bara log. Han visste det som ingen annan visste, och han förstod att världen nu verkligen stod på hans sida; i alla lägen, i alla väder.

Det är en vindstilla natt i en skog någonstans utanför Stockholm. Särskilt varmt är det inte, men värme är inte det viktigaste för den som dansar; det viktigaste är att det inte regnar, eller blåser — så att inte röken försvinner alltför snabbt.

Men det är inga problem med röken denna natt.

När klockan blivit drygt ett, precis en timme efter att den sista polisen gått av sitt pass i detta distrikt, brakar allting lös. Det lyser och det blinkar och det dånar och mitt i alltihop står Raoul, med tindrande ögon och skriker »Ge mig rök! Ge mig rök!«.

Raoul har tejpats fast två hockeybenskydd, märke Jofa, på sina överarmar. Under dessa, med hjälp av lager av isoleringsband, har han fäst två stycken laserstavar; två lysrörsliknande saker inte olika de som Luke Skywalker fåktas med i *Stjärnornas krig*.

rr med sina armar, i takt med musiken, skjuts två lingsröda laserstrålar i väg tvärs genom granskogen. Zcchwwiiiiit. Zcchwwiiiiit. Fast egentligen låter det inte så om den totalt ljudlösa lasern, det är bara Raoul som låtsas att det gör det. Och ju mer rök Raoul får från den medhavda rökmaskinen, desto bättre syns hans laserstrålar.

Det är en osannolik syn från vilket håll man än anländer.

De ravers som tagit någon av de två hyrda bussarna från förfesten inne

i stan, och som nu kommer gående uppifrån, från skogen, de ser bara ett vittgrått rökmoln stiga upp mot himlen mitt inne i en svart skog. Ett moln genomborrat av två pendlande lingonröda strålar. Fast å andra sidan hör de desto mer. Anläggningen, som Johan fixat, har verkligen Den Heliga Basen.

De andra, de ravers som valt att promenera längs vattnet, och som nu gått flera kilometer utan att uppleva annat än granbarr och fågelkvitter, möts av en 500 meter lång elkabel, tjock som en anakonda, vilken slingrar sig från närmaste elskåp upp till rökmolnet.

Det portabla kraftverk som kabeln är tjuvkopplad till låter för jävligt, det surrar som en miljon humlor uppfödda på steroider, men det är ingen som hör det nu. Anläggningen, som Johan fixat, har verkligen den bästa bas alla hört på månader.

Alla börjar dansa direkt.

Folk kommer från höger, uppifrån bussarna, från vänster, nedifrån vattnet, och alla sugs in mot dansgolvet mitt där deras uppsträckta händer ibland träffas av Raouls laserstrålar.

De som sträcker upp händerna i luften ser ut att plocka symboliska apelsiner; de liksom greppar efter något osynligt, först den ena handen, esn den andra; hela tiden i takt till musiken.

Men att plocka apelsiner tillhör egentligen det förgångna, det är den gamla dansstilen. Den nya stilen går ut på att förlora sig själv i en evig sprängmarsch som aldrig tar en längre fram än tio centimeter. Det ser ut ungefär som i *Familjen Flint* där figurernas ben alltid gick som propellarar på stället innan de började springa.

Ninna tycker att den nya stilen gör sig extra bra när man dansar på grus. Hon står bredvid dansgolvet — ett dansgolv som inte är ett dansgolv utan en bit av en asfalterad gång — och hon dansar så intensivt att gruset sprätter.

Musiken blir mer hypnotiserande för varje minut som går. Cari, som än så länge är huvudman bakom discjockeybåset, står där med koncentrerad min och ser till att ingen kan sluta dansa. Efter ett tag kommer det fram en äldre person, någon som presenterar sig som journalist, och frågar honom

vad det är för en fantastisk skiva han just lagt på.

Cari tittar på den främmande journalisten, den oinvidde som tydligen inte sett Ljuset, och bara ler.

»Det är ingen skiva«, säger han och pekar på en liten apparat framför sig. »Det är jag som spelar live med min acid machine. En Roland303.«

Blixtsnabbt byter han sedan diskett, från A1 till diskett D3, lika snabbt som en discjockey byter skivor, och ännu en av Caris hemgjorda technorytmer pumpas ut genom granskogen.

Raoul, som står strax bredvid Cari, kopplar därefter på de två stroboskoplampor som de hängt upp i träden. Svartvittsvartvittsvartvitt. Och alla dansar som i trans.

Marie och Louise har gått och satt sig på en nedfälld trädstam. Natten är ännu ung, klockan har inte ens slagit tre, och Marie rotar i sin medhavda ryggsäck — ingen åker på rave utan en ryggsäck — och plockar fram några små paket inlindade i foliepapper. När hon öppnar dem bottar sig en banan, ett äpple och två smörgåsar.

Marie har varit med förr, och förklarar sedan tålmodigt för en nyfiken förbipasserande, någon som säger att han är journalist, att varje sann raver naturligtvis vet hur viktigt det är med »långsamma kolhydrater«.

Ska man orka dansa i två timmar krävs det god kondition. Ska man orka dansa i fem sex timmar krävs det att man fyller på med långsamma kolhydrater.

Långt, långt senare, när klockan nästan är sju på morgonen, är det just Marias kompis, Louise, som protesterar mest när Stefan, halvt medvetlös av trötthet, kopplar ur discjockeyanläggningen. »Ni kan bara inte sluta så här tidigt«, säger Louise. »På inbjudningslappen stod det ju att ni skulle hålla på ända till 9.00.«

Det är ingen som dricker någonting.

En och annan Coca-Cola-burk skymtar här och var, en tjej som inte kan vara många dagar äldre än femton visar stolt upp en flaska Purdey's, ett slags vitamindryck hon fått från London, men det är ingen som dricker någonting innehållande alkohol.

Inte ens en öl går att köpa. Jens ser närmast bestört ut när han får frågan. Med en lätt suck börjar han sedan förklara.

Alla vet att öl är fullständigt otänkbart för en raver.

Alla vet att det inte går att dansa om man är full eller ens det minsta påverkad.

Nog kan man vara påverkad om man ska lurva runt till rock eller hip hop, sänt där som ens äldre syskon lyssnar på, men ska man verkligen dansa — dansa så intensivt att man uppnår det tillstånd då man blir ett med Ljusset, Ljudet och Den Heliga Basen — då måste man vara spik nykter.

Andra droger förekommer till viss del, medger Jens. Någon har fått tag på lite gräs, en annan har ögon stora som flirtkulor efter att ur en gul liten flaska ha sniffat något som höjer hjärtverksamheten, men av 400 personer är det cirka fyra stycken. Dessa avvikare är dessutom av den äldre sorten, såna där som nästan är över 20.

Jens blir hög enbart av musiken. Borta vid discjockeybåset, där Cari blivit avlöst av Johan, har man nu börjat spela verkliga hits. Först *Anasthasia* med r99. Sedan *Malfunxion* med N-Joy. Och stämningen blir nu så extatisk att Raoul tappar en av sina laserstavar.

Detta är sånger som alla kan utantill, sånger som man kan höra tusen och åter tusen gånger i sträck utan att tröttna på dem.

Fast sångerna saknar helt refränger. Och grupperna som framför dem är inga grupper utan bara mystiska siffer- och bokstavskombinationer, vilka är pseudonymer för musiker man aldrig får se på bild i någon tidning: det finns inte ens några bilder på skivomslagen.

Allt detta förstärker känslan av att vara en av de invigda. Ingen utomstående förstår. Detta är endast för dem som har sett Ljusset.

»Men lyssna nu. Lyssna just på det här ljudet«, säger Cari som tagit en paus för att ändå försöka förklara något för den frågvisse journalisten. »Den skiva vi hör nu är en typisk Roland 808-produkt. Vid några slingor, som den här, har man säkert kopplat ihop 808:an med en 303:a, en sån som jag har. Det kan bli jävligt effektfullt.»

Cari förklarar även skillnaden mellan en Roland 707 och en Roland 909,

båda som gjorda för att skapa monster på dansgolvet. »Roland är det enda märke som gäller«, säger han sedan.

Framåt småtimmarna, när det blivit så ljust att stroboskopljuset knappt ens längre ger effekt, sitter Jens och några andra nere vid vattnet och pratar om Framtiden. Det är med allvarliga miner de diskuterar, ty det är inga lätta beslut de har att fatta.

»London tycker jag«, säger Jens kompis, en kille vars ögon man bara kan ana under hans Beppe-hatt. Det är inte London, chartermålet han åsyftar, utan ett gigantiskt rave, »sommarens värsta«, som anordnas strax utanför London på midsommardagen. »Och både N-Joy och 808 State ska ju spela där«, understryker han.

808 State, ett band från Manchester, är det största av alla i dessa kretsar. I bussen från stan på väg ut till rave-platsen var det bara deras låtar som oavbrutet spelades från en bärbar bandspelare, och det är även från Roland 808, en av de magiska maskinerna, som den gruppen har tagit sitt namn.

Men Jens är ändå tveksam. London är dyrt, för dyrt för både honom och de flesta av hans vänner.

»Jag tror faktiskt mer på Roskilde helgen efter«, säger han. »808 State spelar ju där också, och även om allt annat där är trist, så kan vi säkert ha kul där med. Särskilt om vi blir rätt många.«

Det där sista tål att funderas på. Fast just då, när Jens kompis ska komma med ett motargument, hör de att discjockeyn där uppe lagt på *Anasthasia* ytterligare en gång, och alla börjar genast småspringa upp mot rökmolnet igen.

VEM VINNER SKIVKRIGET?

[EXPRESSEN, JANUARI 1986, *medförfattare*-STEFAN BOKSTRÖM]

GRADVALL: - Titta på den. Håll i den. Det finns ingen känsla i en compact disc-skiva. Magin är borta — plåtbiten är stendöd.

BOKSTRÖM: - Det är inte plåt. Det är plast — precis som i LP-skivor. Och vad känns mest stendött — svart plast eller regnbågsskimrande och silverglänsande?

GRADVALL: - En svart plastskiva lever — mycket tack vare omslaget. En stor del av nöjet med grammofonskivor är att gå in i en affär och stå där i timtal och bläddra bland omslag i laminerat hårdpapper. Att verkligen kunna hålla i skivan, att plocka ut och läsa texterna på innerkonvolutet — att kunna läsa vem som skrivit låtarna på etiketten. Allt detta kräver ett konvolut som är precis exakt tolv tum!

BOKSTRÖM: - Visst är omslaget viktigt. Men jag köper skivor för musikens skull, inte för förpackningens. All information som finns på ett LP-omslag får plats i det häfte som följer med en CD-platta. Själva »skivetiketten« med kompositörer och titlar är dessutom större på en CD än på en LP. Om några år kommer CD-spelarna att kunna kopplas till TV:n. Där kan man få upp texter, ackord, grafiska bilder, och annat som kan läggas in på CD-skivan.

GRADVALL: - Jag bryr mig inte om att man kan spela skivor på TV. Jag bryr mig mer om rockmusikens framtid. Rockmusikens liv och blod har alltid varit — och kommer förhoppningsvis alltid att vara — singelskivan. Allt nytt händer först på singel, okända band blir stora tack vare denna

välsignade plastbit. Men vad händer med singeln i CD-samhället år 2000? Förmodligen har den försvunnit.

BOKSTRÖM: - Det är inget som hindrar att man ger ut singlar på CD i framtiden. CD-mediet kan utnyttjas på samma sätt som en maxisingel använder LP-formatet.

GRADVALL: - Men själva poängen med en singel är att den måste vara billig. Man ska kunna chansa på en skiva man tror är bra. Dessutom är en egenproducerad singelskiva den kanske enda riktigt stora möjligheten för ett källarband att få livsviktig uppmärksamhet.

BOKSTRÖM: - Om bara massproduktionen av CD kommer i gång ordentligt kan man få ner priserna så att det blir möjligt att ge ut billiga CD-skivor med några få låtar. Om den blir lika billig som en singel i dag vet ingen i dag. Men det dröjer kanske inte länge förrän något garageband ger ut en »hemkörd« CD.

GRADVALL: - Jag undrar om det verkligen är så många som bryr sig så förtvivlat mycket om att ljudet ska vara super-duper-jätteperfekt att det kräver en CD-spelare. Jag gör det definitivt inte.

BOKSTRÖM: - Det gör jag. Jag är trött på att gå och byta knastriga, brusiga och skeva LP-skivor. Ofta räcker det inte med att byta en skiva en gång. Många gånger är hela sändningar från presserierna defekta. När jag en gång i världen bytte det fjärde knastriga exemplaret av Magnus Ugglas *Livets teater* fick jag beskedet att CBS tyvärr inte kunde få fram några riktigt bra exemplar just då. Den dan blev jag CD-anhängare — trots att det var långt innan CD ens var påtänkt.

GRADVALL: - Okej, knaster är en nackdel. Men sköter man sina skivor hyfsat blir problemet aldrig större än att man kan leva med det.

BOKSTRÖM: - Fördelen med CD är inte bara att du slipper knastret och får överlägset ljud — du får också mer musik på en CD. De flesta skivor som ges ut i dag innehåller längre eller fler låtar i CD-utförandet än i LP-utgåvan. Du kommer exempelvis inte att få höra ditt älskade Talking Heads ommixade sju minutersversion av *The lady don't mind* från *Little creatures*-plattan förrän du skaffar dig CD. Gnag ut ditt hjärta!

GRADVALL: - Ha! Jag har redan den versionen på maxisingel. Dessutom vet jag inte riktigt om längre speltid är någon fördel. Nästan alla LP-skivor som ges ut i dag önskar jag hade kortare speltid. Det är så ytterst få artister som är kapabla att fylla fyrtio minuter med bra musik — och de som kan fylla sextio minuter är naturligtvis ännu färre.

BOOKSTRÖM: - LP-skivan är en dödsdömd teknik. Fabrikerna som gör skivpressar får inte längre några order. Många tror att CD kommer att slå ut LP snabbare än de tio år man först trodde att det skulle ta.

GRADVALL: - Min skivspelare kommer i alla fall inte att slås ut. Jag kommer envist att behålla den livet ut.

BOOKSTRÖM: - Om du tänker fortsätta som skivrecensent måste du förr eller senare skaffa dig CD-spelare. Eller gå med i Jorden är platt-sällskapet.

Expressen, oktober 1985
(överkorsad geting)
STOCKHOLMS NEGRER
”Brutal disciplin” (MNW)

JOJO, DET HÄR känner man igen.

Riktiga grabbgrabbar som på håltimmen smiter upp i skogen och prop-par käften full med snus och folköl och sedan spyr upp alltihop i lagom pogptakt.

Det är bara en sak som inte stämmer. På omslaget blänger tre ansikten som ser misstänkt trettioåriga ut. Är det barnens föräldrar?

Nöjesguiden, maj -93
 (urusel)
 TERENCE TRENT D'ARBY
 Symphony or damn
 (Sony)

T E R E N C E T R E N T D ' A R B Y S entré 1987 är en av de kaxigaste musikälden skadat. Inte nog med att han kallade sitt, bitvis lysande, debutalbum för *Introducing the hardline according to Terence Trent D'Arby*. I intervju efter intervju upprepade han dessutom att han var populärmusikens största begåvning på minst ett decennium och att han med sitt tredje album skulle vara större än Michael Jackson.

Det vore mycket intressant att fråga D'Arby om han fortfarande står för det uttalandet, särskilt med tanke på hur detta hans tredje album låter. Det är mycket möjligt att det kommer att ges ut sämre album 1993, men med tanke på ambitionen och musikäldens förväntningar, så borde *Symphony or damn* ligga bra till när det gäller att utse årets största fiasko. Redan hans andra album, den gigantiska floppen *Neither fish or flesh* från 1989, markerade att något inte längre stod riktigt rätt till i D'Arbys huvud, ett huvud bränt av hybris och det som brukar kallas *too much too soon*, men med nya albumet sjunker han ändå lägre än någon kunnat förutspå. Redan låttitlarna klingar oroväckande: *Welcome to my monastery*, *Castillian blue*, *T I T S/FJ* och den riktiga rysare *Neon Messiah*.

Vi har två ord för de låttitlarna: Freddie Mercury. Vi har två ord för musiken: Level 42. Vi har fyra ord för D'Arbys sätt att sjunga dem: Aaron Neville med kolik. Vi har ett ord för texterna: Piss. Att påstå att texterna är skrivna av en tolvåring som suttit inlåst med Tolkiens samlade verk och några väl tummade exemplar av *Hustler* och *Mitt Livs Novell* är naturligtvis en grov förolämpning. Ingen tolvåring har så dålig språkkänsla.

Musikaliskt växlar det annars mellan psykoterapihårdrock, stadiumfunk och new age-soul. Nej, vi trodde heller inte de musikstilarna fanns innan vi hörde den här skivan. Singelspåret *Do you love me like you say*, en blek sak jämfört med gamla *Wishing well*, är bästa spåret. Även avslutande *Seasons* och *Let her down easy* går att lyssna på, men det enda sättet att annars höra några bärande melodier när man lyssnar på *Symphony or damn* är att sätta på radion i rummet bredvid.

Så svaret på Terence Trent D'Arbys fråga i albumets titel är mycket enkel att svara på. *Damn*.

EN MAN OCH HANS CELLO:

ATT RESA KLASSISKT

[CITITIME, MAJ 1989]

EN AV VÄRLDENS flitigaste resenärer rör aldrig flygmaten. Han beställer heller aldrig in drinkar, begär aldrig hörlurar till långfilmen eller gör något väsen av sig över huvud taget. Denne globetrotter extraordinär bara sitter där tryggt fastspänd i sitt säte; tyst och orörlig, i diskret grå mundering.

Vad det handlar om är Frans Helmersons cello.

Världens mest resvana instrument.

Den världsberömde cellisten Frans Helmerson är så gott som ständigt på resande fot; från den ena metropólens symfoniorkester till den andra; i dag Dvorák i Chicago, i morgon Haydn i Tokyo.

Vid samtliga flydturer bokar han två biljetter, båda icke rökare.

En till sig själv, och en till sin knäpptyste, kolugne men mycket ömtålige reskamrat.

Cellon är en 250 år gammal Montagnana, vilket motsvarar ungefär en Stradivarius-fiol. Att mäta dess värde i pengar är omöjligt — det finns bara 3-4 exemplar i världen med en motsvarande klang — men försäkringsvärdet på 5 miljoner (5000.000) säger en del.

Man förstår varför Frans Helmerson inte är pigg på att checka in den som bagage. Tala om nagelbitande medan man står där och väntar för att se om den klarat rullbandet. Där kommer stråken, där kommer . . .

Så det får bli en flygbiljett till cellon också.

--Man kan få 25% rabatt, men det är allt, säger Frans. APEX gäller inte.

Dessutom måste jag boka både mig och cellon i Buisness-class. Det är för små säten i turistklassen.

Frans släpper aldrig cellon ur sikte.

Går han in i tax free-shopen tar han den med sig. Går han på toaletten släpar han med in den i det allra heligaste.

--Man är tacksam för de flygplatser som har rymliga toalettåsar.

Även om han åker bil och måste stanna bara någon minut för att springa ut och köpa någonting, så tar han med sig cellon.

Försäkringen gäller bara om instrumentet är inlåst i ett rum, inte i en bil, och han vill inte göra samma misstag som den franske violinisten som i Italien för några år sedan lämnade kvar sin stradivarius i Porshen för att göra ett kort ärende.

Under de två minuterna han var borta stals bilen. Två dagar senare hittades — inte fiolen.

Det mest vanskliga med att resa med cello är annars allt man får utstå från kvicka medresenärer. Ingen missar chansen att kommentera en cello som sitter fastspänd med säkerhetsbälte i en flygplansstol.

Och alla tror naturligtvis att de är de första som kommer med lustighet-en.

Frans:

--Jag diskuterade det här med Nils Henning Örsted Pedersen, en dansk jazzbasist som bland annat spelat med Oscar Peterson. Han reser runt på liknande sätt med en kontrabas, något som naturligtvis väcker än mer uppmärksamhet, och vi kom fram till att man borde trycka upp en t-shirt med svaren på de vanligaste frågorna.

1.-Ja, jag har betalat biljetten.

2.-Nej, den är inte hungrig.

3.-Nej, jag skulle inte hellre spela piccolo-flöjt.

I flol hade Frans Helmerson Nära 200 resdagar. Han brukar fördriva flygtiden med att läsa. Mest skönlitteratur, favoriterna är Dostojevskij och Joseph Brodsky, men också en hel del noter. Han sitter alltså i flygplansfotöljen med ett nothäfte framför sig och läser precis som det vore en bok.

--Det här kan nog verka märkligt för en icke-musiker, men det räcker inte bara med att öva stycket på instrumentet. Man måste även lära sig det på ett annat sätt. Låta det sjunka in. Låta det smälta.

Musiken har tahit Frans Helmerson till det flesta av västvärldens huvudstäder. Ändå är det inte mycket han hunnit se. Det är mest packa upp & packa ned, och ladda upp och ladda ned.

--Att framföra en cellokonsert är oerhört påfrestade psykiskt. Man måste vara djupt koncentrerad. Går jag till exempel ut på stan och ser mig om tre timmar innan framträdandet, orkar jag aldrig sedan prestera maximum. Det blir mest att man håller till på hotellet.

Det är ofta på hotellrummet han repeterar.

Inga klagomål? Inget ilsket toffeldunk från ej fullt lika cellofrälsta rumsgrannar?

--Det har faktiskt bara hänt en gång. Det var en flygkapten som bodde i rummet intill och som var tvungen att sova på eftermiddagen eftersom han hade en nattflight.

--Men då bokade hotellledningen in mig i lyxsviten istället. Så för min del gör det inte så mycket om någon klagar.

Frans Helmerson föddes 1945 i Falköping. Han började spela cello i 8 års åldern; studerade sedan i Göteborg, Rom och London, och vann redan i början på sjuttioalet flera förnämliga priser, i bland annat Geneve och Munchen.

1977 mötte han för första gången den legendariske Rostropovitch, tide-rnas sannolikt främste cellist.

--Rostropovitch är otrolig, fullständigt makalös. Jag tog några lektioner av honom och det var som att plötsligt bli upplyst om att den fyrväxlade bil man kört omkring i hela livet hade en dold femte växel.

Många av de cello-sviter som tillkommit under senare hälften av sjuttioalet har specialskrivits just för Rostropovitch, bland a annat av Sjostakovitj och Benjamin Britten. och Frans Helmerson har vid flera tillfällen fått äran att spela efter mästarens egen dirigentpinne.

Kan man komma längre än så som cellist? Finns det högre moln att sikta

på?

--Ja, herregud, stönar Frans. Jag må vara berömd både här och där, men som konstnär känner jag mig fortfarande som . . . nybörjare är naturligtvis fel ord, men i alla fall mycket, mycket oerfaren. Det är oerhört lång väg kvar. Men det är ju också det som gör det så roligt. Att man ständigt går framåt, ständigt sätter upp nya mål. Man blir aldrig fullärd.

Frans Helmerson har sin fasta punkt i Stockholm. Här bor hans familj (tre barn) och de perioder han är hemma ger han även cello-lektioner ute på Edsbergs slott i Sollentuna. Närmaste tillfälle att se honom i Sverige är på Stockholms Konserthus den 1 juni. Där efter åker han ut på en lång världsturné, bland annat till Australien och Hong Kong.

I december återvänder han sedan till Stockholms konserthus. Då spelar han under ledning av självaste Rostropovitch.